

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу

Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

Пояснювальна записка

до дипломної роботи магістра

на тему:

**Облік і контроль розрахунків з
кредиторами в системі управління
ТзОВ «Домен-Друк»**

Виконала: студ. 6 курсу, групи ОАз-61м
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Гулик Я.Б.

Керівник к.е.н., доц. Грицак О.С.

Рецензент гол. бухгалтер ТзОВ «Домен-
Друк»

(прізвище та ініціали)

м. Львів – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ**

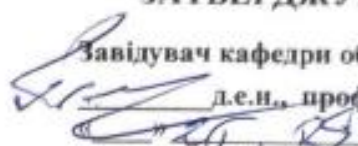
Інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу

Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і аудиту
д.е.н., проф. П.М. Гарасим
2025 року

**ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Гулик Ярина Богданівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Облік і контроль розрахунків з кредиторами в системі управління ТзОВ «Домен-Друк»

керівник роботи Грицак Оксана Степанівна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від "04" 09 2025р. № 0-651

2. Термін подання студентом роботи 18 грудня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи нормативно-літературні джерела за темою роботи, дані аналітичного та синтетичного обліку, річна фінансова та статистична звітність досліджуваного підприємства, методичні рекомендації, інтернет-ресурси, наукові праці, періодичні видання.

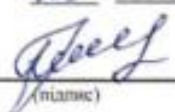
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) ВСТУП; РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ 1.1. Економічна сутність і класифікація розрахунків з кредиторами 1.2. Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку розрахунків з кредиторами РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТзОВ «ДОМЕН-ДРУК» 2.1. Аналіз фінансово-економічного стану та природоохоронної діяльності ТзОВ «Домен-Друк» 2.2. Практичні аспекти ведення обліку розрахунків з кредиторами в ТзОВ «Домен-Друк» 2.3. Сучасні комп'ютерні технології ведення обліку в ТзОВ «Домен-Друк» та їх практичне застосування РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТзОВ «ДОМЕН-ДРУК» 3.1 Мета та завдання контролю розрахунків з контрагентами в розрізі кредиторської заборгованості в ТзОВ «Домен-Друк» 3.2 Організаційно-методичні аспекти контролю розрахунків з кредиторами в системі управління ТзОВ «Домен-Друк» 3.3 Оформлення результатів внутрішнього контролю та аудиту розрахунків з контрагентами в розрізі кредиторської заборгованості в ТзОВ «Домен-Друк» ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Лист 1. Вплив зміни заборгованості на фінансовий стан підприємства Лист 2. Класифікація кредиторської заборгованості у бухгалтерському обліку Лист 3. Нормативно-правове забезпечення обліку кредиторської заборгованості на підприємстві Лист 4. Аналіз структури та динаміки кредиторської заборгованості на ТзОВ «Домен-Друк» Лист 5. Природоохоронна діяльність підприємства «Домен-Друк» Лист 6. Організація обліку кредиторської заборгованості на ТзОВ «Домен-Друк» Лист 7. Комп'ютеризація бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості на ТзОВ «Домен-Друк» Лист 8. Контроль розрахунків з кредиторами в системі управління ТзОВ «Домен-Друк»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-

7. Дата видачі завдання «25» вересня 2025 р.

Керівник роботи Грицак О.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	ВСТУП	22.09-28.09.2025	Виконано
2.	РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ	29.09-12.10.2025	Виконано
3.	РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТзОВ «ДОМЕН-ДРУК»	13.10-26.10.2025	Виконано
4.	РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТзОВ «ДОМЕН-ДРУК»	27.10-16.11.2025	Виконано
5.	ВИСНОВКИ	17.11-23.11.2025	Виконано
6.	Оформлення магістерської роботи	24.11-30.11.2025	Виконано

Студент

(підпис)

Гудик Я.Б.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Грицак О.С.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Магістерська кваліфікаційна робота присвячена темі «Облік і контроль розрахунків з кредиторами в системі управління ТзОВ «Домен-Друк».

У роботі розглянуто теоретичні та практичні аспекти організації обліку кредиторської заборгованості, її роль у фінансово-господарській діяльності підприємства, а також нормативно-правове забезпечення даного процесу.

Дослідження виконано на базі ТзОВ «Домен-Друк», де наведено характеристику даного підприємства, проаналізовано стан розрахунків з кредиторами, облікову політику підприємства та систему контролю за кредиторською заборгованістю.

Окрема увага приділена удосконаленню методів обліку і контролю розрахунків з кредиторами на ТзОВ «Домен-Друк», а також впровадженню сучасних інформаційних технологій у систему бухгалтерського обліку підприємства.

Ключові слова: розрахунки з кредиторами, фінансово-господарська діяльність, облік, контроль, аналіз, фінансова звітність.

ANNOTATION

The master's qualification work is devoted to the topic "Accounting and control of settlements with creditors in the management system of LLC "Domen-Druk".

The work considers theoretical and practical aspects of organizing accounts payable accounting, its role in the financial and economic activities of the enterprise, as well as the regulatory and legal support for this process.

The research was carried out on the basis of LLC "Domen-Druk", which provides a description of this enterprise, analyzes the state of settlements with creditors, the accounting policy of the enterprise and the system of control over accounts payable.

Special attention is paid to improving the methods of accounting and control of settlements with creditors at LLC "Domen-Druk", as well as the introduction of modern information technologies into the accounting system of the enterprise.

Keywords: settlements with creditors, financial and economic activities, accounting, control, analysis, financial reporting.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ.....	9
1.1. Економічна сутність і класифікація розрахунків з кредиторами.....	9
1.2. Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку розрахунків з кредиторами	18
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТЗОВ «ДОМЕН-ДРУК».....	22
2.1. Аналіз фінансово-економічного стану та природоохоронної діяльності ТЗОВ «Домен-Друк»	22
2.2. Практичні аспекти ведення обліку розрахунків з кредиторами в ТЗОВ «Домен-Друк».....	37
2.3. Сучасні комп'ютерні технології ведення обліку в ТЗОВ «Домен-Друк» та їх практичне застосування	43
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТЗОВ «ДОМЕН-ДРУК».....	47
3.1 Мета та завдання контролю розрахунків з контрагентами в розрізі кредиторської заборгованості в ТЗОВ «Домен-Друк».....	47
3.2 Організаційно-методичні аспекти контролю розрахунків з кредиторами в системі управління ТЗОВ «Домен-Друк»	51
3.3 Оформлення результатів внутрішнього контролю та аудиту розрахунків з контрагентами в розрізі кредиторської заборгованості в ТЗОВ «Домен-Друк».....	58
Висновки до розділу 3	61
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ	Error! Bookmark not defined.

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні умови зростання ринкової економіки України потребують зміцнення ефективності управління фінансовими можливостями підприємств, серед яких вагоме місце займає облік і контроль розрахунків з кредиторами. Оптимальна система обліку кредиторської заборгованості дозволяє у належний час виявляти зобов'язання, знижувати ризик фінансових витрат, а також забезпечувати надійну стабільність господарської діяльності підприємства.

Проблематику ведення обліку та контролю кредиторської заборгованості досліджували такі науковці, як Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голова, В.В. Сопко, І. А. Бланк, А. Г. Загородній, Ю. А. Василенко, О.М. Бурлан, І. О. Власова, К. С. Сурніна, які розкривали всю суть, завдання та можливі напрями удосконалення облікової системи розрахунків у структурі управління підприємством. Проте питання щодо практичної реалізації контролю кредиторської заборгованості за умов автоматизації обліку залишаються не в повній мірі розробленими, що зумовлює потребу майбутніх досліджень стосовно цього питання.

Мета і задачі дослідження. Метою магістерської кваліфікаційної роботи є визначення головних напрямів удосконалення організації обліку і контролю розрахунків з кредиторами в системі управління ТзОВ «Домен-Друк» з метою вдосконалення фінансово-господарської діяльності на даному підприємстві.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

- розкрити економічний зміст та значення розрахунків з кредиторами;
- дослідити нормативно-правове регулювання обліку кредиторської заборгованості в Україні;
- детально охарактеризувати організацію обліку розрахунків з кредиторами на ТзОВ «Домен-Друк»;
- проаналізувати поточний стан та динаміку кредиторської заборгованості підприємства;
- оцінити фактичну систему контролю за розрахунками з кредиторами;

- обґрунтувати певні напрями вдосконалення обліку та контролю розрахунків з кредиторами з повним урахуванням сучасних інформаційних технологій.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом нашого дослідження є процес організації бухгалтерського обліку та здійснення контролю розрахунків з кредиторами на підприємстві.

Предметом дослідження є повна сукупність теоретичних, методичних і практичних напрямків ведення обліку та здійснення контролю розрахунків з кредиторами в системі управління ТзОВ «Домен-Друк».

Методи дослідження та джерела інформації. У процесі даного дослідження використано методи діалектичного, системного й історичного пізнання, разом із тим аналізу й синтезу, індукції та дедукції. Крім того було застосовано метод порівняння для оцінки динаміки зобов'язань підприємства, а також методи групування, табличний та графічний для узагальнення результатів дослідження.

Інформаційну основу роботи становлять законодавчі та нормативні акти України, наукові праці авторів, матеріали Державної служби статистики України, внутрішні документи і бухгалтерська звітність ТзОВ «Домен-Друк».

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення зводиться до розроблення рекомендацій щодо удосконалення та покращення методики обліку та системи контролю розрахунків з кредиторами, які можуть бути використані у майбутній фінансово-господарській діяльності ТзОВ «Домен-Друк» та інших підприємств поліграфічної галузі. Запропоновані заходи є спрямовані на підвищення прозорості облікових даних, забезпечення кращої платоспроможності підприємства і зменшення ризику фінансових порушень.

Апробація результатів дослідження. Результати цього дослідження були апробовані під час обговорення та захисту магістерської роботи на кафедрі обліку і аудиту НЛТУ України, де отримали позитивну оцінку наукового керівника та колег.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ

РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ

1.1. Економічна сутність і класифікація розрахунків з кредиторами

Під час здійснення ділової активності на підприємстві встановлюються відповідні відносини з іншими економічними суб'єктами, державними установами, фізичними особами та контрагентами. Саме ці взаємозв'язки є підставою для формування кредиторської заборгованості.

Тому функціонування будь якого підприємства в сфері господарської діяльності неможливе без утворення кредиторської заборгованості щодо інших суб'єктів підприємницької діяльності. Залучення такого позикового капіталу дає змогу значно розширити масштаби діяльності, забезпечити розумне використання власних ресурсів та покращити фінансову оцінку підприємства.

Коректне визначення економічного змісту кредиторської заборгованості та її класифікації є основою для правильного відображення цієї інформації у бухгалтерському обліку та звітності про фінансовий стан підприємства.

Термін «кредитор» трактується як особа, що надає позику або має право вимагати її повернення. Він виявляє довіру до свого контрагента, що й зумовлює походження самого терміна, оскільки з латинської слово «credit» означає вірити [18].

У процесі дослідження кредиторської заборгованості її нерідко співвідносять із поняттями боргів чи зобов'язань. Однак, беручи до уваги економіко-правову суть цих слів, можна дійти висновку, що вони не є ідентичними. Як приклад, у Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку №37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» подано визначення окремих видів зобов'язань [5]:

1) «Зобов'язання — існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якого, за очікуванням,

приведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди».

2) «Юридичне зобов'язання — зобов'язання, яке виникає внаслідок:

а) контракту (внаслідок його явних чи неявних умов);

б) законодавства;

в) іншої дії закону».

3) «Конструктивне зобов'язання — зобов'язання, яке є наслідком дій суб'єкта господарювання, коли:

а) суб'єкт господарювання вказав іншим сторонам, що він візьме на себе певну відповідальність згідно з порядком, установленим його минулою практикою, опублікованими політиками чи достатньо конкретною поточною заявою;

б) як наслідок, суб'єкт господарювання створив обґрунтоване очікування у інших сторін, що він виконає ці зобов'язання».

4) «Умовне зобов'язання — це:

а) можливе зобов'язання, яке виникає внаслідок минулих подій і існування якого підтвердиться лише після того, як відбудеться або не відбудеться одна чи кілька невизначених майбутніх подій, не повністю контрольованих суб'єктом господарювання;

б) існуюче зобов'язання, яке виникає внаслідок минулих подій, але не визнається».

5) «Забезпечення — зобов'язання з невизначеним строком або сумою» [5].

Провівши аналіз наведених трактувань, можна дійти висновку, що поняття «зобов'язання» має трохи ширше охоплення, ніж поняття «кредиторська заборгованість». Це пояснюється тим, що лише певні різновиди зобов'язань можуть бути віднесені до кредиторської заборгованості — зокрема, юридичні та конструктивні зобов'язання. Натомість умовні зобов'язання або забезпечення не визнаються складовими кредиторської заборгованості.

Ф. Ф. Бутинець визначає кредиторську заборгованість як одну з форм розрахунків за придбані товари, виконані роботи та послуги, що виникають у

процесі господарської діяльності підприємства, мають повторюваний характер і використовуються у виробничій діяльності або подальшій реалізації [23].

На думку С. Ф. Голова та В. М. Костюченко, кредиторська заборгованість, рахунки до оплати — це сукупність сум, що підлягають виплаті постачальникам за придбані у них товарів чи отримані послуги в кредит [26].

Р. П. Гончарук розглядає кредиторську заборгованість як елемент кругообігу капіталу, що є об'єктом обов'язкових правовідносин між боржником і кредитором, які виникають ще на етапі постачання та мають грошовий еквівалент [27].

Ткаченко Н. М. визначає поняття кредиторської заборгованості як тимчасово залучені підприємством у власне користування грошові кошти, що використовуються у його діяльності та підлягають поверненню юридичним або фізичним особам [49].

Таким чином, аналіз наведених визначень свідчить про наявність певних розбіжностей у тлумаченні поняття «кредиторська заборгованість». Загалом дослідники розглядають її як грошові кошти, деякі автори — як частину активів підприємства, а інші трактують як форму розрахунків за придбані товари та надані послуги.

Економічна сутність кредиторської заборгованості полягає в тому, що це тимчасові зобов'язання підприємства перед іншими юридичними або фізичними особами за отримані товари, послуги чи фінансові ресурси. Іншими словами, підприємство користується залученими ресурсами, які воно повинно повернути у майбутньому, часто з певним строком і умовами. Основні характерні ознаки кредиторської заборгованості наведено на рисунку 1.1.

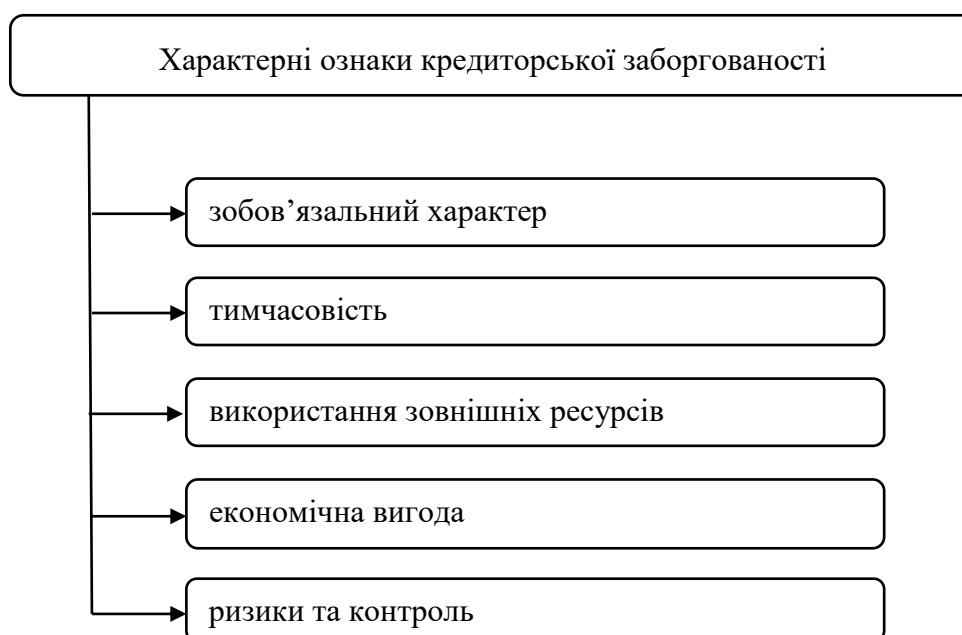

Рисунок 1.1. Характерні ознаки кредиторської заборгованості

Джерело: складено автором на основі [34]

Згідно цього рисунку бачимо, що кредиторська заборгованість має кілька характерних ознак. По-перше, вона носить зобов'язальний характер, оскільки кожне підприємство повинно повернути отримані ресурси у чітко визначений термін. По-друге, її тимчасовість вказує на обмежений період користування зовнішніми ресурсами. По-третє, кредиторська заборгованість також передбачає використання зовнішніх ресурсів, що дає можливість підприємству фінансувати свою діяльність без залучення власних коштів. Четверта ознака — економічна вигода, адже правильне використання запозичених коштів сприяє ефективності господарських процесів. І на кінець не варто забувати про те, що існують ризики та контроль, пов'язані з необхідністю своєчасного погашення зобов'язань та управління фінансовими ризиками [34].

Суттєвим і дуже важливим аспектом управління кредиторською заборгованістю є її вчасний та правильний аналіз, адже керівництво фірми повинне володіти актуальною і достовірною інформацією про стан таких зобов'язань, що формується в системі обліку. Основними джерелами отримання цих даних виступають: баланс, звіт про фінансові результати, примітки до річної звітності, необхідні первинні документи, журнали обліку руху платежів

та розрахункові відомості з оплати праці. Крім того, доцільно здійснювати аудит кредиторської заборгованості, результати якого дозволяють точно виявити всі відхилення у її структурі та розробити заходи для оптимізації управління боргами, оскільки надмірний рівень заборгованості може негативно позначатися на функціонуванні підприємства. Тільки за умови наявності об'єктивної та актуальної інформації можливо приймати ефективні та обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на контроль і регулювання стану заборгованості [34].

Точний аналіз кредиторської заборгованості підприємства дає змогу:

- оцінити динаміку зміни боргових зобов'язань підприємства у порівнянні з початком досліджуваного періоду;

- розрахувати доцільне співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю;

- визначити та провести оцінку ризиків, які пов'язані з заборгованістю, та її вплив на фінансовий стан конкретного підприємства, а також встановити допустимий рівень ризику;

- знайти обґрунтоване співвідношення між розміром кредиторської заборгованості та обсягом продажів, оцінити доцільність надання товарів, продукції чи послуг у кредит;

- прогнозувати стан усіх боргових зобов'язань на підприємстві на конкретний рік, що сприяє удосконаленню фінансових результатів [22].

Кредиторська заборгованість підприємства виступає провідним фактором, що впливає на фінансову стійкість, ліквідність, кредитоспроможність та загальний фінансовий стан підприємства. Зміни її обсягу можуть певною мірою покращувати або погіршувати ефективність використання оборотних коштів, впливати на платоспроможність підприємства та його ділову репутацію. Вплив змін обсягу кредиторської заборгованості на результати діяльності підприємства представлено на рисунку 1.2.

Рисунок 1.2. Вплив зміни заборгованості на фінансовий стан підприємства

Джерело: складено автором

Рациональна організація та ведення бухгалтерського обліку розрахунків з кредиторами, а також достовірне відображення кредиторської заборгованості у фінансовій звітності, значною мірою визначається правильністю класифікації та вибору відповідних класифікаційних ознак.

Правильна і точна класифікація кредиторської заборгованості має велике значення для ефективного управління фінансами підприємства. Вона дозволяє чітко визначити види та терміни зобов'язань, що сприяє точному відображенню фінансового стану у звітності.

У наукових дослідженнях виділяють різні ознаки класифікації кредиторської заборгованості, основні з яких систематизовані у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація кредиторської заборгованості

№	Ознака	Види
1	За періодом погашення	- короткострокова (поточна); - довгострокова; - прострочена.
2	За економічним змістом	- товарна; - нетоварна.
3	За місцем виникнення	- зовнішня; - внутрішня.
4	За способом розрахунку	- авансова оплата; - відтермінування платежу.
5	За складністю	- проста; - складна.
6	За періодичністю	- разова; - постійна.
7	За підставою виникнення	- договірна; - не договірна [50].

Згідно з рисунком 1.1 бачимо, що кредиторська заборгованість класифікується за різними ознаками, що дає змогу краще і якісніше зрозуміти її сутність.

За періодом погашення кредиторська заборгованість поділяється короткострокову (поточну), довгострокову та прострочену. Короткострокова кредиторська заборгованість охоплює зобов'язання, що підлягають погашенню протягом 12 місяців із дати балансу або в межах операційного циклу підприємства. Довгострокова заборгованість характеризується строком погашення понад 12 місяців і зазвичай пов'язана зі значними фінансовими рішеннями підприємства, такими як отримання довгострокових позик чи розстрочок. Прострочена кредиторська заборгованість виникає на 30-й день після закінчення терміну обов'язкового платежу згідно з укладеними договорами, або якщо дата платежу не визначена після отримання підтвердних документів за отримані товари, виконані роботи чи надані послуги.

За економічним змістом розрізняють товарну та нетоварну

заборгованість. Товарна виникає у процесі придбання усіх матеріальних цінностей, товарів, робіт або послуг, тобто пов'язана безпосередньо з основною діяльністю підприємства. Нетоварна ж стосується інших господарських операцій, наприклад, розрахунків з оплатою праці, за податками чи іншими зборами.

За місцем виникнення заборгованість буває або зовнішньою або внутрішньою. Зовнішня виникає у відносинах з постачальниками, банками чи державними органами, а внутрішня формується всередині підприємства.

За способом розрахунку кредиторська заборгованість поділяється на авансову оплату та відтермінування платежу. При авансовій оплаті компанія отримує оплату наперед, а при відтермінуванні має можливість здійснити розрахунок пізніше, після отримання товарів чи послуг.

За складністю розрізняють просту та складну заборгованість. Проста виникає в результаті однієї конкретної операції, а складна формується внаслідок кількох взаємопов'язаних операцій, часто між кількома сторонами, і вимагає більш детального обліку.

За періодичністю виділяють разову та постійну заборгованість. Разова заборгованість це поодинокі зобов'язання, а постійна це довготермінові відносини з постійними постачальниками.

За підставою виникнення заборгованість може бути договірною або недоговірною. Договірна може виникнути на основі укладеного договору, який чітко визначає права й обов'язки сторін. Недоговірна може з'явитися без чіткого визначеного договору.

Визнання кредиторської заборгованості здійснюється в момент, коли підприємство отримує економічні вигоди від контрагента та бере на себе зобов'язання здійснити цю оплату в майбутньому. Згідно з вимогами національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, зобов'язання визнається тоді, коли існує висока ймовірність відтоку ресурсів та сума зобов'язання може бути достовірно визначена. Первісне визнання кредиторської заборгованості зазвичай відбувається в момент отримання товарів, робіт чи послуг і підтверджується первинними документами [5].

При первісному визнанні кредиторська заборгованість оцінюється за справедливою вартістю, тобто за сумою, яку підприємство очікує сплатити кредитору. У більшості випадків справедлива вартість відповідає номінальній сумі зобов'язання, зазначеній у договорі. Однак у разі відстрочених або довгострокових платежів справедлива вартість може відрізнятись від номінальної, і тоді застосовується дисконтування з використанням ефективної ставки відсотка, що забезпечує відповідність оцінки вимогам МСБО 9 «Фінансові інструменти» та національних стандартів бухгалтерського обліку.

Подальша оцінка кредиторської заборгованості залежить від її виду та строку погашення. Поточні зобов'язання зазвичай відображаються за амортизованою собівартістю, яка у випадку короткострокових зобов'язань практично не відрізняється від їхньої первісної вартості. Для довгострокових зобов'язань застосовується метод ефективної ставки відсотка, за яким зобов'язання поступово збільшується до своєї номінальної вартості в міру наближення строку погашення. Результатом такого підходу є збільшення фінансових витрат, пов'язаних із дисконтуванням.

Особливої уваги потребує оцінка довгострокових кредиторських зобов'язань, які підлягають погашенню через значний проміжок часу. Якщо строк оплати перевищує 12 місяців або між передачею товарів/послуг і оплатою існує значний часовий лаг, зобов'язання повинно оцінюватися за теперішньою вартістю майбутніх платежів. Дисконтування здійснюється із застосуванням ринкової ставки відсотка, яка відображає вартість грошей у часі та ризики, пов'язані з конкретним зобов'язанням. Різниця між теперішньою та майбутньою (номінальною) вартістю визнається як фінансовий дохід або витрати протягом усього строку дії зобов'язання [23].

Таким чином, кредиторська заборгованість є невід'ємною частиною господарської діяльності кожного підприємства. Її правильне визначення, класифікація та оцінка є ключовими моментами для достовірного відображення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Раціональне управління кредиторською заборгованістю дозволяє підприємству контролювати фінансові ризики, планувати грошові потоки та підтримувати фінансову стійкість.

1.2. Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку розрахунків з кредиторами

Оснoву для проведення достовірного бухгалтерського обліку складають безліч законодавчих та нормативних актів, які чітко регулюють фінансово-господарську діяльність на підприємствах різних видів власності. Ці документи випускаються Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Міністерством фінансів, Державним комітетом статистики, Державною фіскальною службою, Національним банком України та іншими державними установами [20].

Вважається, що серед ключових джерел нормативно-правового забезпечення для обліку кредиторської заборгованості слід враховувати такі документи, які наведено на рисунку 1.3.

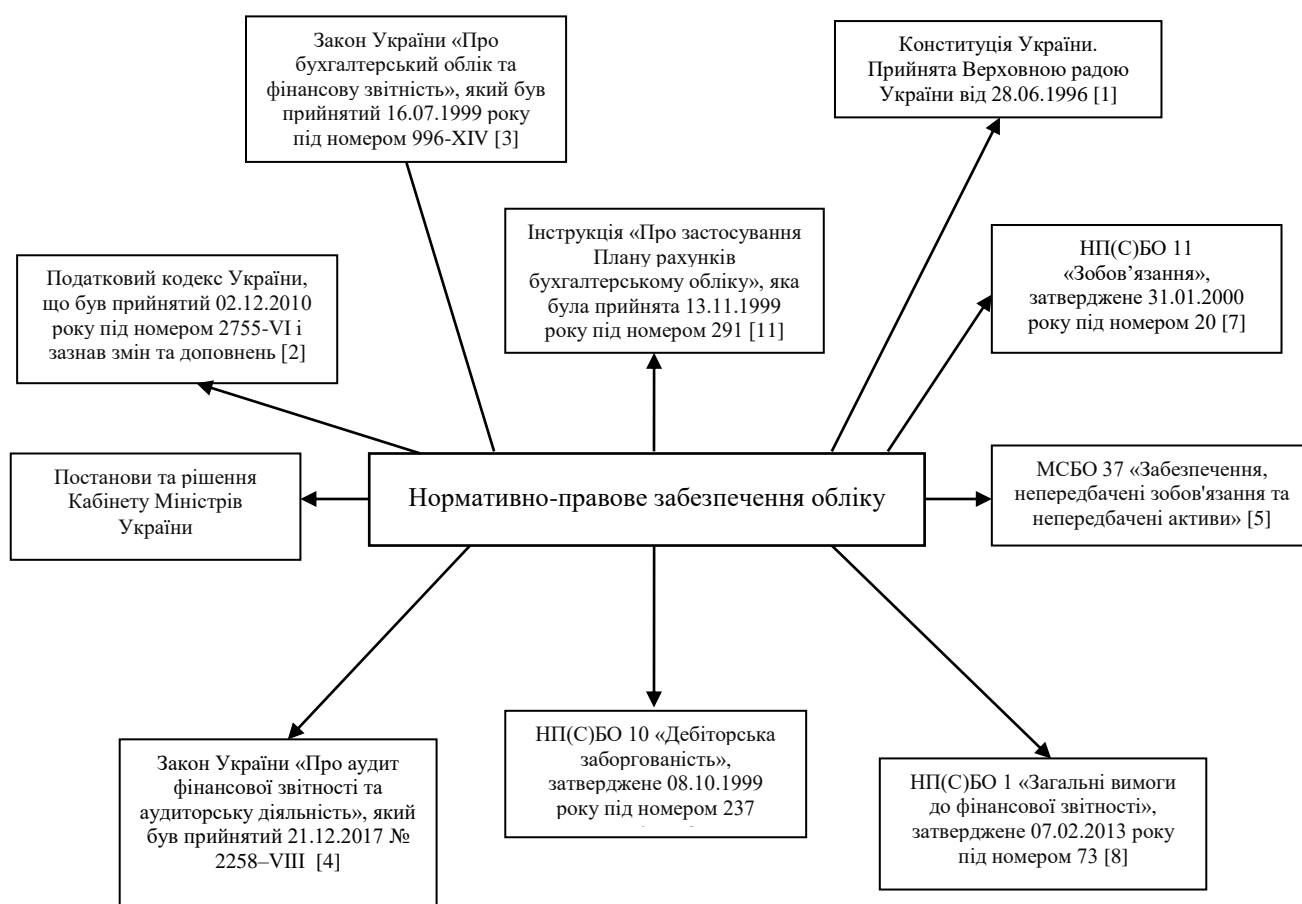

Рис 1.3. Система нормативно-правового забезпечення обліку кредиторської заборгованості на підприємствах

Джерело: складено автором

Коротко розглянемо основні законодавчі акти та нормативні документи, що стосуються бухгалтерського обліку розрахунків з кредиторами. До прикладу, Конституція України виступає головним законодавчим актом держави, який чітко визначає основні правові принципи функціонування економічної системи, а також забезпечує захист права власності, свободу господарської діяльності та рівні умови для всіх учасників економічних відносин. Таким чином, Конституція забезпечує певні гарантії дотримання зобов'язань між учасниками господарських відносин, що є важливою основою для ведення обліку розрахунків з кредиторами [1].

Податковий кодекс України встановлює правила оподаткування операцій, пов'язаних із виникненням та погашенням кредиторської заборгованості, а також порядок відображення безнадійних боргів у податковому обліку [2].

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», який був ухвалений 16 липня 1999 року, є одним із найважливіших документів, які стосуються ведення обліку на усіх підприємствах. Цей закон регулює засади контролю, організації та проведення обліку і складання фінансової звітності в Україні. Він є обов'язковий для всіх юридичних осіб, створених згідно з законодавством України, незалежно від їх форм власності, а також для представництв іноземних учасників правовідносин господарської діяльності, які мають обов'язок вести облік і звітувати відповідно до нашого законодавства [3].

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» формує головні поняття здійснення аудиторської діяльності в нашій країні, а також особливості аудиту. Цей закон є важливий для гарантування точності інформації, що дозволяє кредиторам та іншим зацікавленим сторонам оцінити фінансове положення підприємства та прийняти доцільне рішення [4].

МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» регламентує порядок визнання та оцінки забезпечень, непередбачених зобов'язань і активів, що безпосередньо впливає на формування кредиторської заборгованості. Стандарт вимагає визнавати зобов'язання у звіті про фінансовий стан лише тоді, коли існує поточний обов'язок, ймовірно вибуття

ресурсів та можна достовірно оцінити суму зобов'язання. Таким чином, МСБО 37 забезпечує прозорість та обґрунтованість формування кредиторської заборгованості, запобігаючи її завищенню або заниженню [5].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 року під № 20, визначає усі основні підходи формування в обліку та відображення у звітності інформації про зобов'язання підприємства, у тому числі кредиторську заборгованість. Разом із тим, положення також визначає зміст заборгованості, можливу класифікацію, характеристику та оцінку. Також проаналізовано умови, при яких кредиторська заборгованість визнається та як обліковується [7].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» розкриває мету та цілі, склад та принципи підготовки фінансової звітності, а також встановлює певні вимоги щодо визнання складових елементів цієї звітності. У відповідності з НП(С)БО 1, фінансова звітність є такою звітністю, що включає інформацію про фінансовий стан, результати його діяльності та рух грошових коштів суб'єкта господарювання протягом звітного періоду [8].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку під №10 «Дебіторська заборгованість» правильно визначає зміст та саме визначення дебіторської заборгованості, і до того ж її класифікацію. А без точного обліку дебіторської заборгованості неможливо раціонально і правильно контролювати розрахунки з кредиторами та зберігати фінансову стабільність [10].

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій є ще одним важливим документом, на який варто звернути увагу. Документ визначає головні рахунки та субрахунки для узагальнення інформації і регулює порядок їх використання при здійсненні операцій, які є пов'язанні із розрахунками з кредиторами [11].

Таким чином здійснено аналіз нормативної бази та законодавчих актів. Коротко розглянуто основні законодавчі акти і нормативні документи, що

стосуються бухгалтерського обліку розрахунків з кредиторами, та надано коротку характеристику кожному з них.

Висновки до розділу 1

1. Під час написання 1 розділу роботи було проведено детальний аналіз економічного змісту кредиторської заборгованості, яка визначається як певні тимчасові зобов'язання підприємства перед юридичними та фізичними особами за отримані ними товари, послуги чи фінансові ресурси.
2. Охарактеризовано типові ознаки кредиторської заборгованості, зокрема зобов'язальний характер, використання зовнішніх ресурсів, тимчасовість, економічну вигоду та наявність фінансових ризиків, які потребують подальшого контролю і аналізу.
3. З'ясовано наскільки важливо правильно аналізувати та моніторити кредиторської заборгованості з метою оцінювання динаміки зобов'язань, співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю, визначення ризиків та прогнозування фінансового положення організації.
4. Проведено систематизацію класифікаційних ознак кредиторської заборгованості за періодом погашення, економічним змістом, місцем виникнення, можливістю погашення, способом розрахунку, складністю, періодичністю та підставою виникнення, що забезпечує комплексне управління та контроль розрахунків з кредиторами.
5. Виконано детальний економіко-правовий аналіз законодавчої бази, що координує облік кредиторської заборгованості, зокрема законодавчих актів, Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а також інших документів, що гарантує дотримання чітких обов'язків і захист прав усіх учасників економічних відносин.
6. Здійснено повний і комплексний аналіз нормативної бази та первинної документації, що забезпечує правильність бухгалтерського обліку, моніторинг стану заборгованості та ухвалення майбутніх рішень.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТЗОВ «ДОМЕН-ДРУК»

2.1. Аналіз фінансово-економічного стану та природоохоронної діяльності ТЗОВ «Домен-Друк»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Домен-Друк» є сучасним підприємством поліграфічної галузі, яке спеціалізується на виготовленні картонної упаковки, друку етикеток та інших виробів із паперу й картону. Компанія займається виробництвом складних коробок та ящиків, випускає самоклеючі друковані етикетки, а також надає послуги тиснення та оздоблення поліграфічної продукції. Крім цього, підприємство також здійснює інші види видавничої діяльності та надає послуги з оренди обладнання.

Організаційно-правова форма підприємства «Домен-Друк» — Товариство з обмеженою відповідальністю. Ідентифікаційний код – 33562775. Знаходиться у місті Новояворівськ, що в Яворівському районі Львівської області.

ТЗОВ «Домен-Друк» було зареєстроване у 2005 році й з того часу розширює спектр послуг і продукції, поєднуючи традиційні технології з більш новітніми рішеннями в галузі друку та пакування. Основними клієнтами підприємства є різні виробничі та торгові компанії, які потребують такої якісної та функціональної упаковки для своєї продукції. Завдяки сучасному обладнанню та кваліфікованим кадрам компанія посідає провідні позиції серед виробників поліграфічної продукції у Львівській області [53].

Товариство з обмеженою відповідальністю «Домен-Друк» характеризується чітко сформованою організаційно-управлінською структурою. Функції управління підприємством виконує директор, який відповідає за стратегічне планування та загальне управління діяльністю товариства. На посаді директора перебуває Павліш Роман Іванович. Функції ведення бухгалтерського обліку, контролю за фінансовими операціями та

формування облікової політики покладено на головного бухгалтера — Дрималик Ольгу Михайлівну.

Власниками підприємства є чотири учасники, кожен з яких володіє визначеною часткою у статутному капіталі. Найбільшу частку — 51 % — має Дранов Олександр Арнольдович, що забезпечує йому вирішальний вплив на ключові управлінські рішення. Інші учасники володіють такими частками: Павліш Роман Іванович — 24 %, Малай Степан Володимирович — 12,5 %, та Курпіта Андрій Олегович — 12,5 %. Сукупний статутний капітал товариства становить 13 млн. грн [53].

Для учасників та інвесторів фінансове становище підприємства є певним показником надійності можливих вкладень та отримання доходу, а для партнерів і кредиторів — гарантією міцного партнерства. Саме тому систематична оцінка виступає необхідною умовою ефективної діяльності підприємства у тривалій перспективі. А збільшення фінансового капіталу важливе для успішної діяльності будь-якого комерційного підприємства, це стосується і ТзОВ «Домен-Друк».

Оцінка фінансового стану ТзОВ «Домен-Друк» дозволить виявити сильні та слабкі сторони підприємства, визначити його рівень конкурентоспроможності та оцінити прибутковість. Крім того, аналіз усіх фінансових показників є одним із найважливіших інструментів для прийняття організаційних рішень, планування стратегії зростання та мінімізації ризиків.

Аналіз поточного стану підприємства дає змогу обґрунтовано ухвалювати рішення щодо інвестицій і розширення діяльності. Для власників та інвесторів фінансовий стан підприємства є показником надійності потенційних вкладень і можливого доходу, а для партнерів і кредиторів — гарантією стабільної співпраці. Систематична оцінка стає необхідною умовою ефективної діяльності організації у довгостроковій перспективі.

Щоб оцінити результати господарської діяльності ТзОВ «Домен-Друк» в таблиці 2.1 надано ключові економічні показники за три останні роки. Розрахунок було здійснено на основі даних фінансових звітностей ТзОВ «Домен-Друк» за 2022-2024 роки, які наведено у Додатках А-В.

Таблиця 2.1

**Динаміка ключових економічних показників
ТзОВ «Домен-Друк» за 2022 –2024 рр.**

Показники	Період			Відхилення	
	2022	2023	2024	абсолютне	відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	357409	480307	505718	+148309	+41,5
Витрати операційної діяльності, тис. грн	335600	445592	469457	+133857	+39,89
Витрати на одну гривню реалізованої продукції, коп./грн	93,9	92,77	92,83	-1.07	-1,14
Середньооблікова кількість працівників, осіб	235	229	231	-4	-1,7
Середньорічний виробіток продукції на одного працівника, тис. грн	1520,89	2097,41	2189,25	+668,36	+43,95
Фонд оплати праці, тис. грн	21143	25400	43842	+22699	+107,36
Середньорічна оплата праці одного працівника, тис. грн	89,97	110,92	189,79	+99.82	+110,95
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	56619	64915	66970,5	+10351,5	+18,28
Фондовіддача основних засобів, тис. грн	6,31	7,4	7,55	+1,24	+19,65
Матеріальні витрати, тис. грн	210053	317847	297541	+87488	+41,65
Матеріаловіддача, тис. грн	1,7	1,51	1,7	0	0
Середньорічна вартість активів, тис. грн	170672	248792,5	324728.5	+154056,5	+90,26
Середні залишки оборотних засобів, тис. грн	104991,5	175606	199450,5	+94559	+89,97
Середня вартість власного капіталу, тис. грн	42940	68095	98307	+55367	+128,94
Середня вартість поточних зобов'язань і забезпечень, тис. грн	70950,5	106938	124288	+53337,5	+75,18
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	3,4	2,73	2,54	-0,86	-25,29
Коефіцієнт автономії	0,25	0,27	0,3	+0,05	+20
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,48	1,64	1,6	+0,12	+8,11
Чистий прибуток, тис. грн	17361	28246	23509	+6148	+35,41
Чиста рентабельність продажу продукції, %	4,86%	5,88%	4,65%	-0,21	-4,32

Із наведеної вище таблиці можемо зробити висновок про те, що протягом 2022-2024 рр. фінансова ситуація у ТзОВ «Домен-Друк» суттєво покращилася, адже спостерігаємо ріст майже абсолютно усіх показників.

Таким чином, чистий дохід від реалізації зріс з 357409 тис. грн. у 2022 році до 505718 тис. грн. у 2024 році, збільшившись на 41,5%. Це може бути наслідком збільшення обсягів продажу товарів, оптимізації виробничих процесів, зниження витрат, вдосконалення маркетингових стратегій або усіх інших факторів, які сприяють підвищенню прибутковості підприємства. На рисунку 2.1 схематично показано динаміку зміни цього показника.

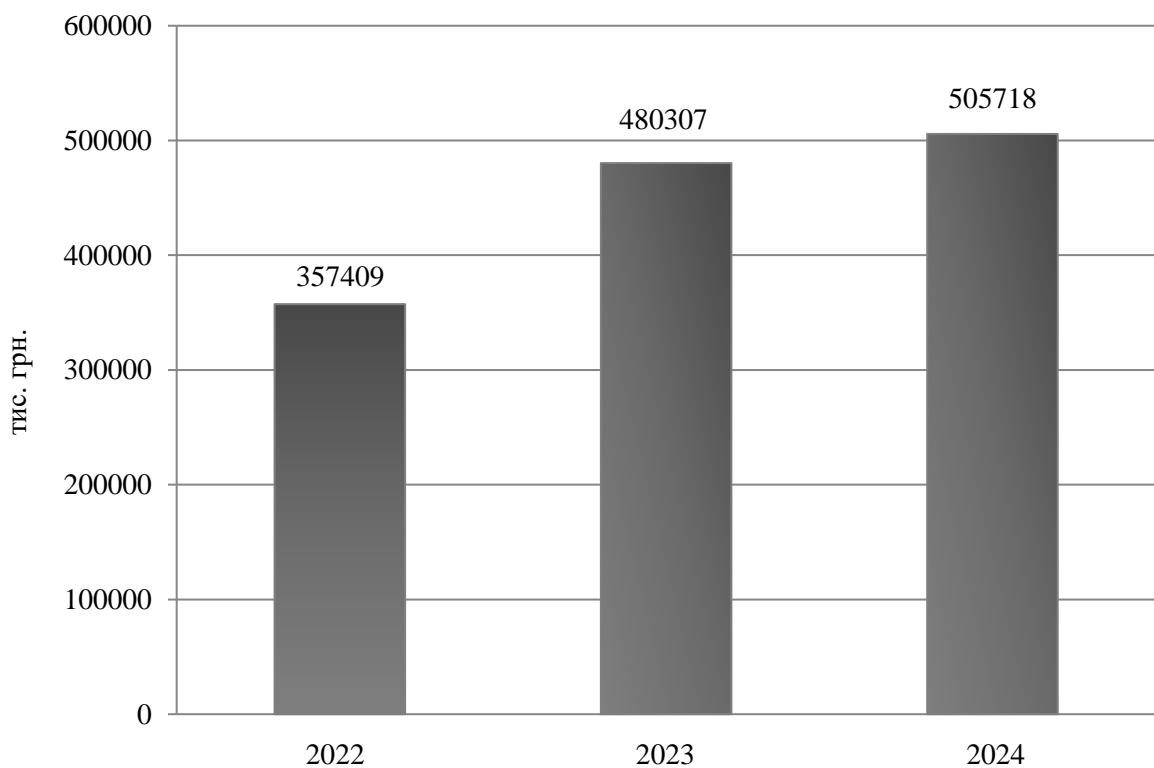

Рисунок 2.1. Динаміка чистого доходу ТзОВ «Домен-Друк» за 2022–2024 рр.

Витрати операційної діяльності ми можемо оцінити сумою собівартості реалізованої продукції, адміністративних витрат, витрат на збут та інші операційних витрат. Цей показник також збільшився за цей період, що може свідчити про зростання обсягів виробництва або продажів, та підвищення собівартості продукції.

Натомість витрати на одну гривню реалізованої продукції зменшились на 1,14%. Динаміка показника не є великою, але вона також свідчить про

позитивну тенденцію. Це може бути результатом різних заходів, таких як вдосконалення технологій, оптимізація виробничих процесів, зменшення вартості сировинних матеріалів або зменшення витрат на працю. На рисунку 2.2 можемо побачити зміну цього показника за досліджуваний період.

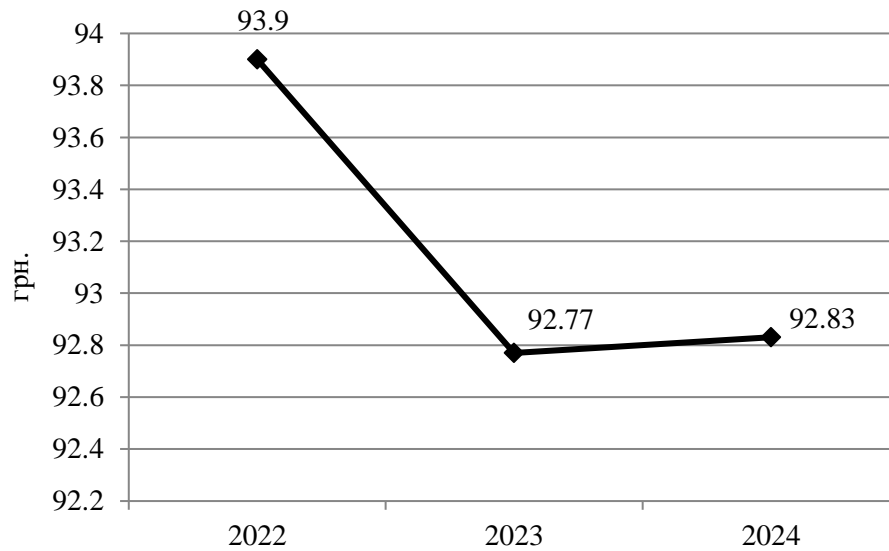

Рисунок 2.2. Динаміка витрат на одну гривню реалізованої продукції ТзОВ «Домен-Друк» за 2022–2024 рр.

Середньорічний виробіток продукції на одного працівника збільшився на 43,95%, що схематично зображено на рисунку 2.3. Ця зміна зумовлена збільшенням чистого доходу, та, в свою чергу, свідчитиме про поліпшення умов праці, підвищення мотивації працівників та їхньої продуктивності.

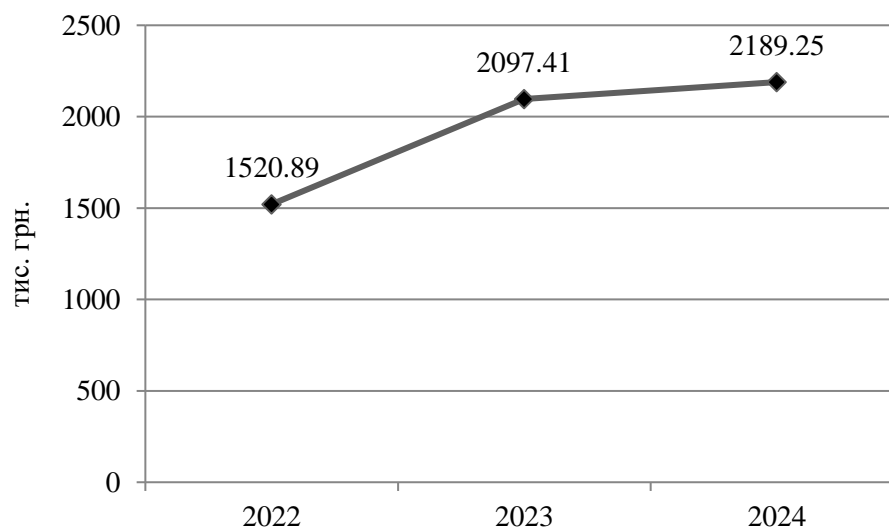

Рисунок 2.3. Динаміка середньорічного виробітку продукції на одного працівника ТзОВ «Домен-Друк» за 2022–2024 рр.

Фонд оплати праці збільшився на 107,36%, а середньорічна оплата праці на одного працівника на 110,95%. Рисунок 2.4 ілюструє динаміку зміни даного показника. Збільшення оплати праці на одного працівника може свідчити як про покращення умов праці та конкурентоспроможності корпорації, так і про різні економічні та стратегічні фактори, що впливають на ринок праці.

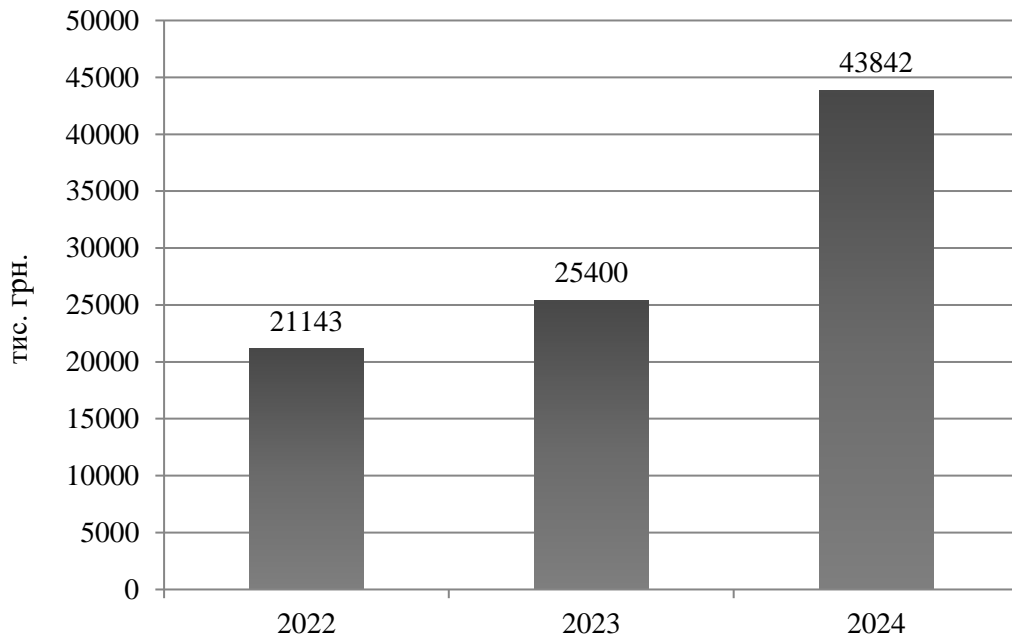

Рисунок 2.4. Динаміка фонду оплати праці ТзОВ «Домен-Друк» за 2022–2024 рр.

Фондовіддача основних засобів визначається відношенням чистого доходу від реалізації продукції до середньорічної вартості основних засобів. За останні 3 роки на досліджуваному підприємстві цей показник підвищився на 19,65%. Збільшення фондовіддачі основних засобів свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів у виробництві. Застосування новітніх технологій та оптимізація виробничих процесів можуть підвищити продуктивність та ефективність використання основних засобів.

Показник матеріаловіддачі визначається відношенням чистого доходу від реалізації продукції до матеріальних витрат. Протягом трьох років на підприємстві цей показник не зазнав змін, що свідчить про стабільність та контрольованість виробничих процесів. На рисунку 2.5 наведено графічне відображення тенденцій зміни показників фондовіддачі та матеріаловіддачі.

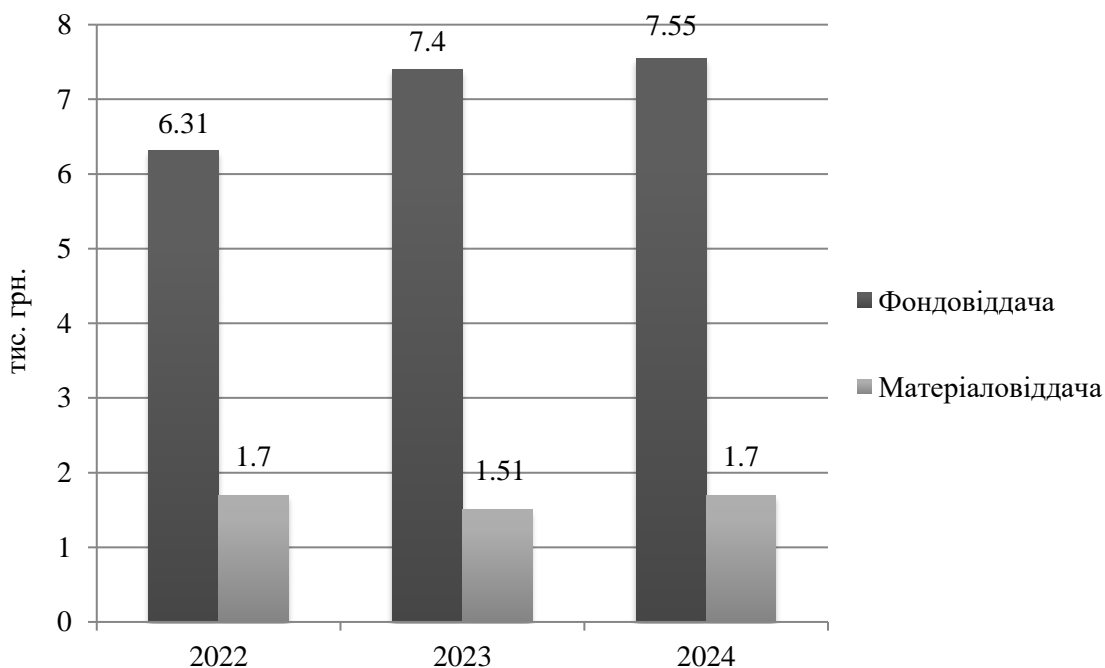

Рисунок 2.5. Динаміка показників фондівіддачі та матеріалівіддачі на ТзОВ «Домен-Друк» за 2022–2024 рр.

Коефіцієнт оборотності оборотних засобів зменшився на 25,29%. Зниження цього показника свідчить про погіршення управління підприємства запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами, що сприяє зменшенню оборотності активів та погіршення його фінансової стійкості.

Коефіцієнт автономії показує відношення власного капіталу до балансової вартості активів. Значення цього показника збільшилось, а саме на 20%. Це може свідчити про те, що підприємство стає менш залежним від зовнішніх джерел фінансування, таких як боргові кошти чи інвестиції.

Коефіцієнт ліквідності показує здатність підприємства вчасно погашати зобов'язання за рахунок оборотних активів. Протягом трьох років він збільшився на 8,11%. Можна зробити висновок, що підприємство має достатньо грошових ресурсів для того, щоб забезпечити покриття своїх поточних зобов'язань. На рисунку 2.6 показано, як змінювались показники коефіцієнтів оборотності оборотних засобів, автономії та ліквідності упродовж досліджуваного періоду.

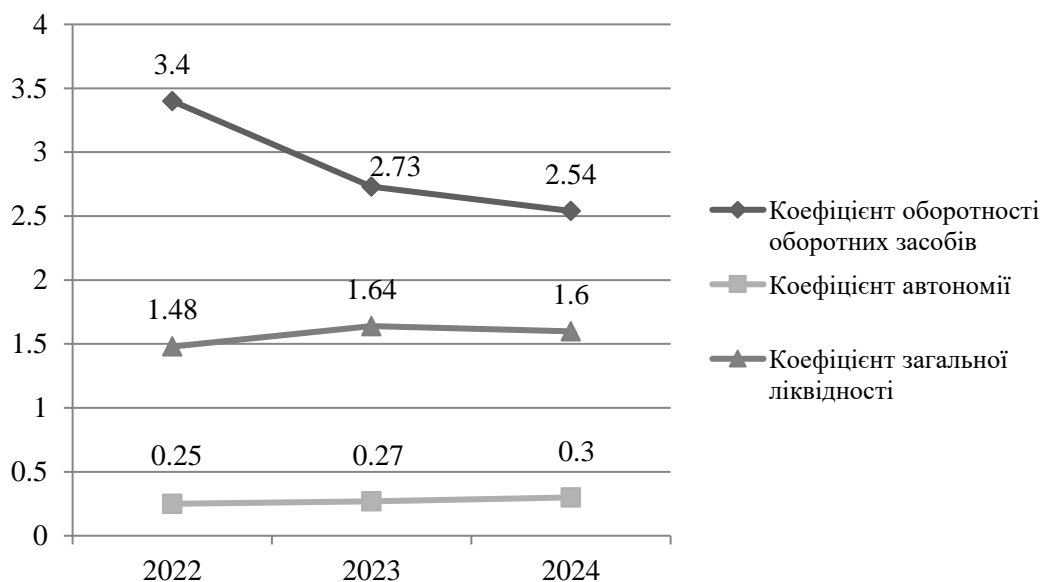

Рисунок 2.6. Динаміка коефіцієнтів оборотності оборотних засобів, автономії та ліквідності ТзОВ «Домен-Друк» за 2022–2024 рр.

Загалом чистий прибуток на підприємстві за три роки збільшився на 35,41%, у 2022 році становив 17361 тис. грн, у 2023 дорівнював 28246 тис. грн., а у 20234 – 228896 тис. грн. Збільшення чистого прибутку може також вказувати на зростання попиту на продукцію або послуги компанії, що призводить до збільшення обсягів продажів і, відповідно, до збільшення прибутку. На рисунку 2.7 представлено динаміку зміни цього показника у вигляді діаграми.

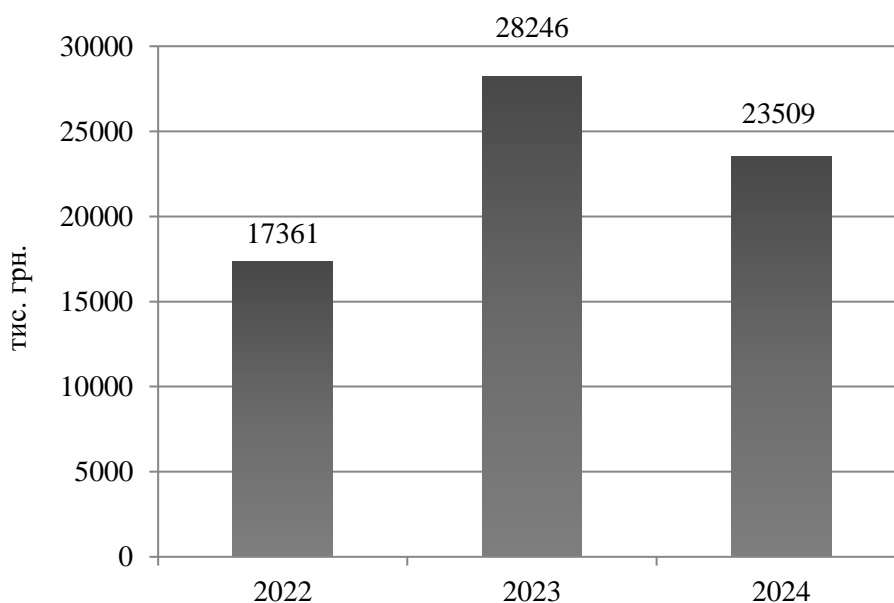

Рисунок 2.7. Динаміка чистого прибутку ТзОВ «Домен-Друк» за 2022–2024 рр.

Чиста рентабельність продажу становить відношення чистого прибутку до чистого доходу від реалізації продукції у відсотках. Вона зменшилась на 4,32%, вказуючи на те, що підприємство знизило ефективність продажів та прибутковості. На рисунку 2.8 візуалізовано зміни даного показника за ці роки.

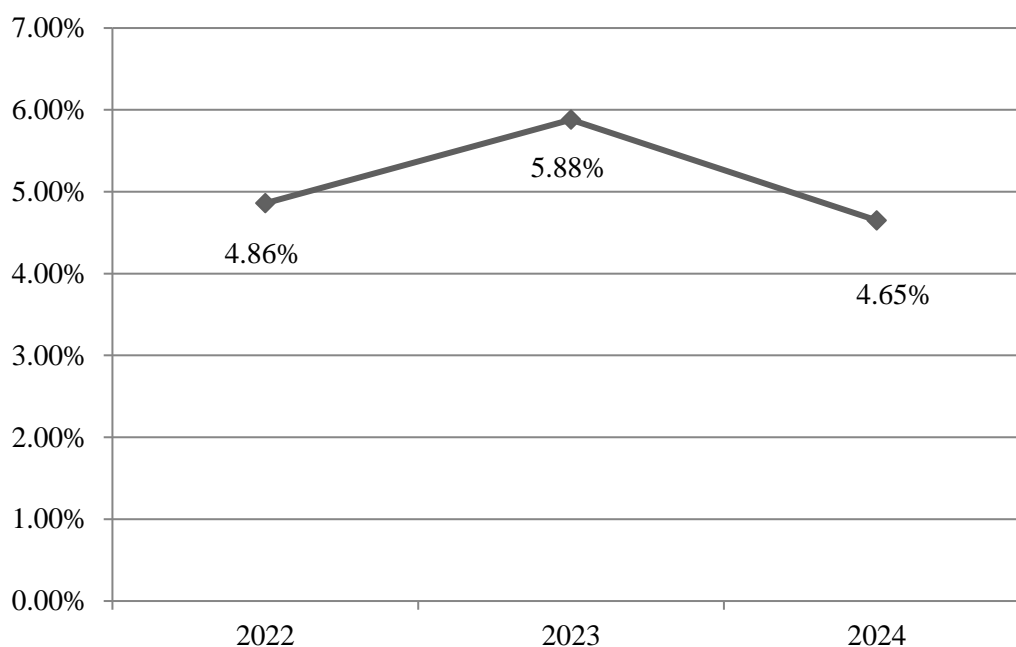

Рисунок 2.8. Динаміка чистої рентабельності продажу ТзОВ «Домен-Друк» за 2022–2024 рр.

Протягом 2022–2024 років фінансовий стан ТзОВ «Домен-Друк» суттєво покращився: спостерігається зростання чистого прибутку, доходів, продуктивності праці та ефективності використання основних засобів. Водночас незначне зниження рентабельності продажу та зменшення коефіцієнта оборотності оборотних засобів свідчать про необхідність удосконалення управління активами для підтримання стабільного розвитку.

Основними видами кредиторської заборгованості ТзОВ «Домен-Друк» є короткострокові кредити банків, кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, за товари, роботи, послуги, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, а також за одержаними авансами.

Структуру кредиторської заборгованості ТзОВ «Домен-Друк» наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**Структура кредиторської заборгованості
ТзОВ «Домен-Друк» за 2022 –2024 рр.**

Показники	Період			Відхилення	
	2022	2023	2024	абсолютне	відносне, %
Короткострокові кредити банків	16506	32126,5	36048,5	+19542,5	+118,4
Кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	258	432,5	726	+468	+181,39
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	41263,5	52936	63535,5	+22272	+53,97
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	568	1061	1711	+1143	+201,23
Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	87	114,5	455	+368	+422,99
Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	755,5	865	2389	+1633,5	+216,21
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	8700	14738,5	14710,5	+6010,5	+69,09
Інші поточні зобов'язання	2812,5	4664	4712,5	+1900	+67,56
Всього	70950,5	106938	124288	+53337,5	+75,18

Із наведеної вище таблиці можемо зробити висновок про те, що впродовж 2022-2024 рр. кредиторська заборгованість у ТзОВ «Домен-Друк» зазнала суттєвих змін. Давайте детальніше розглянемо та проаналізуємо кожен складову цього показника.

Протягом 2022–2024 рр. короткострокові кредити банків зросли з 16506 тис. грн у 2022 році до 36048,5 тис. грн у 2024 році, що становить абсолютне зростання на 19542,5 тис. грн, або 118,4%. Це свідчить про необхідне збільшення потреб підприємства у певному фінансуванні поточної діяльності через банківські кредити. Така зміна може бути також зумовлена розширенням виробництва, збільшенням обсягів необхідних закупівель сировини та необхідністю підтримувати ліквідність.

Довгострокова кредиторська заборгованість зросла з 258 тис. грн у 2022 році до 726 тис. грн у 2024 році, що становить 181,39% приросту. Це говорить

про надто активне залучення підприємством довгострокових зобов'язань, можливо, необхідних для фінансування інвестиційних проектів або оновлення основних засобів. Наслідком може бути покращення виробничих потужностей та модернізація технологій, але при цьому збільшується певний ризик фінансової залежності від зовнішніх кредиторів.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросла з 41263,5 тис. грн у 2022 році до 63535,5 тис. грн у 2024 році, що становить приріст на 53,97%. Незважаючи на значне зростання у абсолютних показниках, відносний приріст відносно інших видів заборгованості не такий вже і великий, порівнюючи з іншими показниками. Це може свідчити про стабільну і постійну співпрацю з постачальниками та контроль за розрахунками за товари й послуги. Для підприємства це доволі позитивний сигнал, адже зростання пов'язане з розширенням обсягів виробництва, при цьому ризик затримок платежів залишається низьким.

За розрахунками з бюджетом заборгованість збільшилася з 568 тис. грн у 2022 році до 1711 тис. грн у 2024 році, тобто на 201,23%. Це може бути пов'язано з підвищенням розмірів реалізації продукції та підвищення податкових зобов'язань. Для підприємства це означає більшу податкову відповідальність і необхідність своєчасного планування платежів, щоб уникнути певних штрафів.

Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування зросла з 87 тис. грн у 2022 році до 455 тис. грн у 2024 році, тобто приріст становив аж 422,99%. Різке зростання свідчить про підвищення витрат на страхові внески, можливо через страхування майна, персоналу або відповідальності. Наслідком для підприємства є розширення фінансових витрат на обов'язкові платежі, що можливо може впливати на ліквідність.

Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці за 3 роки зросла з 755,5 тис. грн до 2389 тис. грн, що на 216,21%. Це свідчить про підвищення заборгованості по заробітній платі, через збільшення заробітної плати, або виплату бонусів. Наслідком є потреба в ефективному управлінні фондом оплати праці, щоб зберегти мотивацію персоналу та уникнути

соціальних конфліктів.

Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами зросла з 8700 тис. грн у 2022 році до 14710,5 тис. грн у 2024 році, або 69,09%. Це може бути пов'язано з більш активним залученням авансів від клієнтів для фінансування виробничих процесів. Для підприємства це може бути і позитивною і негативною зміною, бо дозволяє використовувати передоплату для підтримки оборотних коштів, але водночас створює зобов'язання перед замовниками.

Інші поточні зобов'язання зросли з 2812,5 тис. грн у 2022 році до 4712,5 тис. грн у 2024 році, приріст 67,56%. Це може включати різні короткострокові зобов'язання перед контрагентами або зобов'язання по інших операціях. Наслідком є збільшення фінансових обов'язків, що потребує більш ретельного нагляду над витратами та платежами.

Загальна кредиторська заборгованість зросла з 70950,5 тис. грн у 2022 році до 124288 тис. грн у 2024 році, тобто на 53337,5 тис. грн та 75,18%. На рисунку 2.9 представлено динаміку її зміни у вигляді діаграми. Таке збільшення показника відображає загальний розвиток підприємства та збільшення обсягів фінансових операцій.

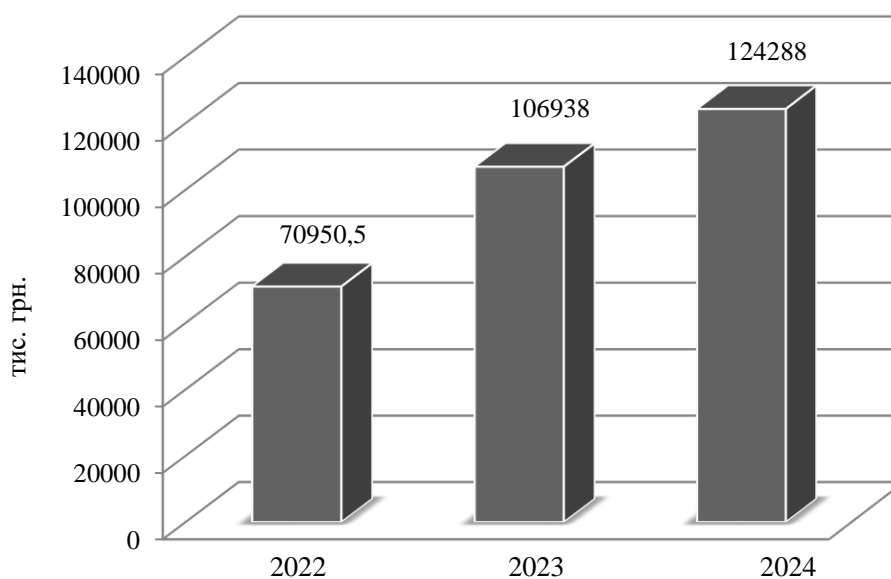

Рисунок 2.9. Динаміка кредиторської заборгованості на ТзОВ «Домен-Друк» за 2022–2024 рр.

Разом із підвищенням економічних показників підприємство приділяє все більше уваги питанням сталого розвитку, зокрема екологічній відповідальності. В умовах нашої сучасної економіки усі підприємства стикаються з посиленою конкуренцією та з дуже високими вимогами з боку споживачів, інвесторів і держави. Економічна відповідальність стає неймовірно важливим фактором стабільного розвитку та повної довіри до компанії. Раціональне управління усіма фінансами дозволяє підприємству оптимізувати витрати, підвищувати продуктивність виробництва та забезпечувати сталі надходження. Крім того, відповідальне ведення бізнесу певною мірою сприяє зміцненню репутації та формуванню лояльності клієнтів і партнерів. Підприємства, які дотримуються цих принципів економічної відповідальності, легше залучають інвестиції та отримують доступ до нових ринків. Ефективне фінансове планування також дозволяє оцінювати ризики зазделегідь та швидко відповідати змінам зовнішнього середовища.

ТзОВ «Домен-Друк», як поліграфічне підприємство, використовує ресурсно-затратні технології, що потребують великих обсягів сировини, енергії та води. Водночас виробництво зумовлює утворення відходів, викиди в атмосферу та можливим шкідливим впливом на наше довкілля. З огляду на всі ці фактори компанія приділяє особливу увагу утворення системи екологічного менеджменту, спрямованої на зниження шкідливого впливу цих виробничих процесів на оточення.

Важливим аспектом діяльності ТзОВ «Домен-Друк» є контроль за використанням усієї сировини та матеріалів. Виробничі процеси впорядковані таким чином, щоб повністю мінімізувати ці відходи та максимально використовувати відновлювані ресурси. Значна увага приділяється запровадженню новітніх технологій друку та обробки продукції, які знижують витрати енергії та шкідливих викидів. У практиці роботи ТзОВ «Домен-Друк» використовуються матеріали, що відповідають певним європейським стандартам безпеки та екологічності, що дозволяє скорочувати викиди токсичних речовин у процесі виробництва.

Важливо відзначити, що підприємство здійснює постійний нагляд за

утворенням відходів, їхнього збору та утилізації. Крім того, ТзОВ «Домен-Друк» вживає певні заходи щодо оптимізації енергоспоживання, зокрема шляхом оновлення обладнання, переходу на більш енергоощадні технології та використання більш вигідних виробничих процесів.

На рисунку 2.10 зображено основні напрями природоохоронної діяльності ТзОВ «Домен-Друк».

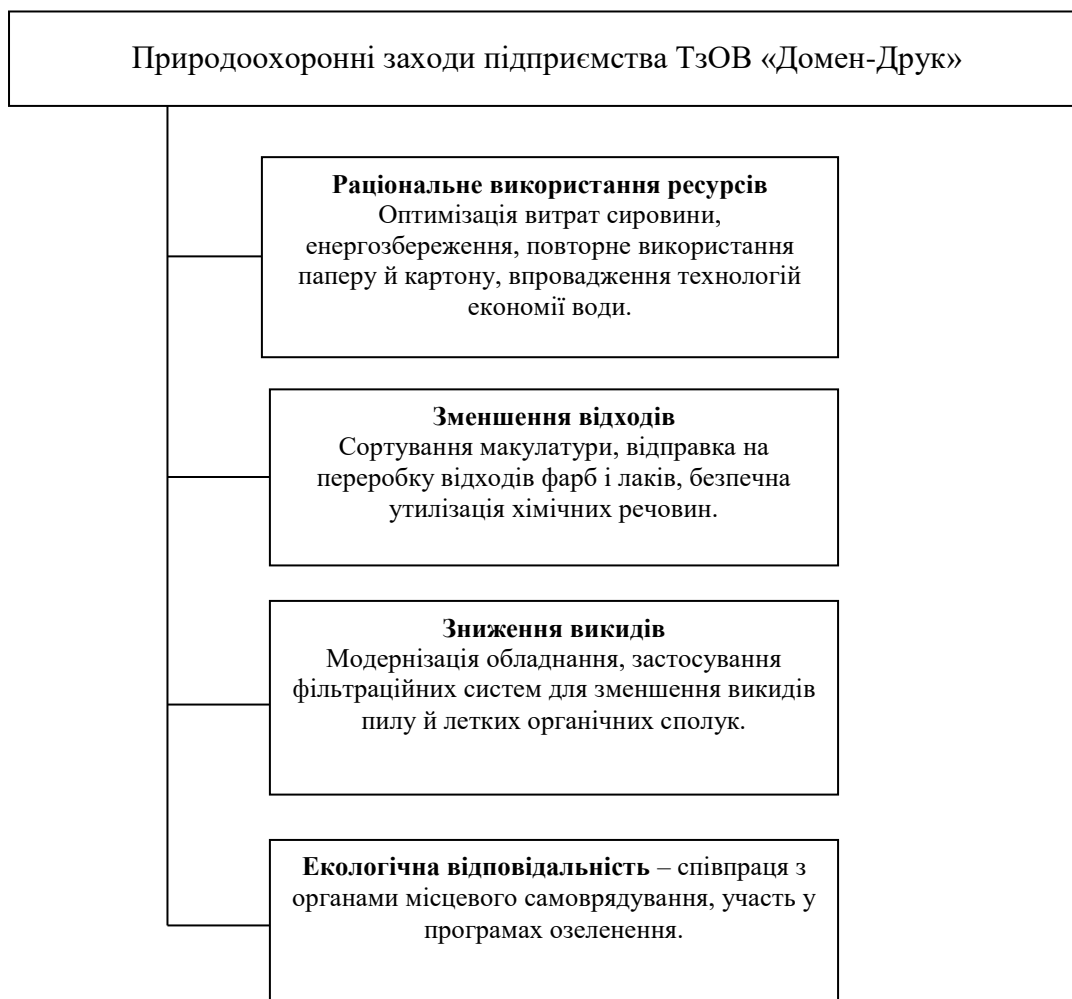

Рисунок 2.10. Природоохоронні заходи підприємства «Домен-Друк»

Джерело: складено автором

Окремої уваги заслуговує робота підприємства з покращення екологічної свідомості персоналу. Для усіх працівників проводяться інструктажі та курси, що стосуються правил поводження з відходами, розумного використання природних ресурсів та дотримання норм безпеки праці. Це дозволяє формувати свідоме виконання обов'язків до питань екології на всіх структурних рівнях

управління та обробки.

Для оцінки результативності природоохоронної діяльності підприємство «Домен-Друк» використовує:

- щомісячний ведення записів використання ресурсів;
- контроль кількості відходів та їх утилізації;
- звіти про вплив на навколишнє середовище, для кращого розуміння ситуації, та подальшого дослідження.

Природоохоронні заходи підприємства неможливі без прийняття до уваги усіх потенційних ризиків, що можуть негативно вплинути на наше довкілля та фінансову стабільність компанії. Насамперед, це ризик перевищення викидів і скидів всіх забруднюючих речовин у водні та повітряні об'єкти. Також ризик накопичення певних небезпечних відходів, що потребує додаткових витрат на утилізацію. І потрібно не забути про фінансовий ризик, пов'язаний з можливими штрафами за порушення екологічного законодавства.

Загалом природоохоронна діяльність ТзОВ «Домен-Друк» відображає комплексність та спрямованість на постійне вдосконалення. Це дозволяє йому комбінувати економічну стабільність із доволі високими стандартами екологічної безпеки, закріплюючи його високу репутацію відповідальної та свідомої організації.

У перспективі ТзОВ «Домен-Друк» планує:

- перехід безвідходні технології друку;
- використання екологічно чистіших матеріалів, фарб і лаків;
- розширення програми повторного використання;
- підвищення екологічної свідомості персоналу та клієнтів, а також організацію навчальних заходів.

Таким чином, ТзОВ «Домен-Друк» здійснює активну природоохоронну діяльність, яка є спрямована на гармонійне поєднання економічного розвитку та екологічної безпеки, що відповідає усім сучасним вимогам сталого розвитку та підвищує здатність конкурувати на ринку.

2.2. Практичні аспекти ведення обліку розрахунків з кредиторами в ТЗОВ «Домен-Друк»

Облік розрахунків з кредиторами є ключовим елементом системи бухгалтерського обліку ТЗОВ «Домен-Друк», оскільки забезпечує своєчасне виконання фінансових зобов'язань, контроль за рухом коштів і підтримку фінансової стабільності підприємства. Метою обліку є формування достовірної інформації про заборгованість перед постачальниками, підрядниками, бюджетом та іншими кредиторами, що дозволяє керівництву ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення та забезпечувати відповідність фінансової звітності вимогам нормативних актів [40].

Облік кредиторської заборгованості на підприємстві ведеться на основі:

- Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який визначає типові принципи ведення обліку та формування достовірної і правильної фінансової звітності;

- Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та НП(С)БО 11 «Зобов'язання»;

- Податкового законодавства, яке визначає порядок обчислення податків та їх відображення у бухгалтерському обліку;

- Внутрішньої облікової політики ТЗОВ «Домен-Друк», що регламентує порядок документального оформлення та ведення аналітичного обліку розрахунків з кредиторами.

Облікова політика являє собою набір принципів, методів та процедур, що використовуються підприємством для укладання та подання фінансової звітності. Точні, індивідуальні правила та принципи обліку затверджуються наказом про облікову політику. Розробляючи цей документ, доцільно враховувати вимоги міжнародних стандартів бухгалтерської звітності [8].

Затвердженої офіційної типової форми наказу про облікову політику немає. Таким чином, підприємство, з урахуванням норм чинного законодавства, самостійно встановлює свою облікову політику, закріплюючи у відповідному

наказі ключові аспекти облікового процесу: відповідальних осіб і зміст фінансових звітів, порядок розробки документів, підґрунтя для проведення бухгалтерських записів, терміни подання документів до бухгалтерії, форму ведення бухгалтерського обліку та інші не менш важливі моменти.

У ТзОВ «Домен-Друк» облікова політика передбачає використання журнально-ордерної форми обліку із застосуванням сучасних програм автоматизації, що забезпечує оперативність обробки інформації та мінімізацію помилок. Внутрішнім документом визначено перелік первинних документів, правила їх оформлення та порядок руху документів, що сприяє впорядкуванню та полегшенню облікового процесу. Також політика регламентує організацію аналітичного та синтетичного обліку, структуру застосування рахунків, методи оцінки активів і зобов'язань, а також порядок проведення інвентаризації.

Особливе місце в обліковій політиці займає нормування порядку ведення обліку розрахунків з кредиторами. Підприємство визначає чіткі правила визнання кредиторської заборгованості, оцінки відповідних зобов'язань, а також порядок розмежування поточних і довгострокових зобов'язань. Оцінювання кредиторської заборгованості здійснюється за первісною вартістю, що відповідає сумі договору, або за справедливою вартістю у разі її відсутності.

У межах облікової політики ТзОВ «Домен-Друк» визначено порядок ведення аналітичного обліку за кожним контрагентом з використанням карток розрахунків, де відображаються чіткі суми боргу, терміни його погашення, отримані та видані аванси, а також результати взаємних звірок.

ПДВ у ТзОВ «Домен-Друк» визнається за принципом «першої події», коли податкові зобов'язання виникають у тому податковому періоді, в якому раніше сталася одна з подій, а саме відвантаження, надання послуг або отримання авансу [46]. Податкова накладна має бути складена та зареєстрована в ЄРПН у встановлені терміни, що визначає право покупця на податковий кредит.

У фінансовій звітності ТзОВ «Домен-Друк» суми ПДВ не включаються до доходів чи витрат, а відображаються окремо. Податковий кредит показується як дебіторська заборгованість а зобов'язання з ПДВ — як кредиторська

заборгованість.

Для повного забезпечення безперебійного функціонування всіх підрозділів підприємства особливу роль відіграє доступ до точної та об'єктивної інформації про його фінансове становище, зокрема і про кредиторську заборгованість. Система управління кредиторською заборгованістю на підприємствах розглядається як сукупність фінансово-математичних інструментів, що формують методологічну базу процесу управління та охоплюють конкретні методики, технології, а також прийоми ухвалення обґрунтованих та правильних фінансових рішень [37].

До складу моделі управління кредиторською заборгованістю входять такі основні структурні елементи:

- аналіз динаміки та статистичних показників формування і погашення кредиторської заборгованості;
- економічне обґрунтування доцільності надання відстрочки платежів постачальникам та визначення її оптимального строку;
- управління ризиком утворення простроченої кредиторської заборгованості й продовження строків її погашення;
- моніторинг та контроль за дотриманням платіжної дисципліни підприємства та контрагентів, включно з регулярним звірянням рахунків і виявленням потенційних проблем у розрахунках.

Процес кредитування на ТзОВ «Домен-Друк» оформлюється відповідним пакетом документів, до якого входять: банківські виписки, акти переоцінки, прибуткові касові ордери, платіжні доручення, накладні, претензійні матеріали, кредитні договори, установчі документи, договори застави та страхування ризиків неповернення кредиту, а також додаткові угоди до чинних кредитних договорів.

У таблиці 2.3 наведено ключові первинні документи по документуванні кредиторської заборгованості на ТзОВ «Домен-Друк».

Таблиця 2.3

Документування кредиторської заборгованості на ТзОВ «Домен-Друк»

Вид операції	Форма первинного обліку
Виникнення заборгованості	<ul style="list-style-type: none"> - виписка банку - прибуткова накладна - рахунок-фактура - акт про приймання матеріалів - бухгалтерська довідка - договір постачання - податкова накладна - товарно-транспортна накладна - звіт про витрачання коштів
Погашення заборгованості	<ul style="list-style-type: none"> - видатковий касовий ордер - платіжне доручення - виписка банку - рахунок-фактура - відомість на виплату грошей

Для забезпечення дієвого управління заборгованістю підприємство веде календар платежів, який дозволяє відслідковувати строки оплати за договорами та планувати грошові потоки.

Крім того, час від часу проводяться акти звірки з постачальниками, що забезпечує достовірність аналітичних даних і дозволяє уникнути розбіжностей у розрахунках. Порядок проведення актів звірки передбачає обмін документами між ТзОВ «Домен-Друк» і контрагентами. Бухгалтерія формує акт зі станом взаєморозрахунків на певну дату, зазначаючи всі операції за період, після чого надсилає його постачальнику. Той звіряє дані зі своїми обліковими записами, підтверджує їх підписом або надає свої коригування. Після узгодження обидві сторони підписують акт, і результати звірки відображаються в бухгалтерському обліку.

З метою належного обліку розрахунків з кредиторами необхідно не лише правильно документувати господарські операції, а й чітко дотримуватися вимог

Плану рахунків бухгалтерського обліку. Бухгалтер повинен мати повне та глибоке розуміння сутності кожного рахунка, який використовується для обліку цієї кредиторської заборгованості, а також повинен вміти коректно відображати взаємодію між синтетичними й аналітичними рахунками.

Для відображення довгострокових зобов'язань на ТзОВ «Домен-Друк» у Плані рахунків використовуємо рахунки 5 класу «Довгострокові зобов'язання». Облік операцій з довгостроковими кредитами здійснюється на рахунку 50 «Довгострокові позики». За дебетом цього рахунку фіксується сума цих погашених довгострокових позик та сума, що переводиться до складу поточних зобов'язань, тоді як за кредитом відображаємо поступлення довгострокових кредитів і переміщення суми короткострокових позик, віднесених до категорії довгострокової заборгованості [47].

Клас 6 «Поточні зобов'язання» використовується для відображення короткострокових (поточних) зобов'язань підприємства. Рахунки цього класу є призначені для обліку та узагальнення певної інформації про борги, що мають бути погашені в межах звичайного операційного циклу або протягом дванадцяти місяців від дати складання балансу.

На підприємстві аналітичний облік здійснюється в розрізі кожного контрагента, виду заборгованості та термінів її погашення. Для окремого постачальника чи підрядника формується окрема аналітична картка обліку розрахунків, у якій узагальнюються дані про взаєморозрахунки та рух цієї заборгованості.

Аналітична картка обліку відображає конкретні відомості про контрагента, зокрема його повне найменування, місцезнаходження, реєстраційні дані в податкових органах, реквізити банківської установи та номер рахунку. Крім того, у цій картці зазначається підстава виникнення заборгованості, визначений термін її погашення та сума зобов'язання [43].

Якщо операції пов'язані з обігом товарно-матеріальних цінностей, аналітика за партіями ведеться у зв'язку з обліком запасів — номер партії, дата надходження, собівартість партії та відповідні документи, такі як накладні. Це дозволяє правильно зіставляти рух товарів і зобов'язання по поставках.

При операціях у іноземній валюті аналітика включає окремі аналітичні картки, на яких відображається первісна сума в валюті, курс на дату операції, курсові різниці при переоцінці на дату балансу або при оплаті. Переоцінка валютних зобов'язань і визнання курсових різниць здійснюється згідно з обліковою політикою підприємства та вимогами НП(С)БО.

Видані аванси постачальникам є дебіторською заборгованістю до моменту остаточного розрахунку і відображаються на субрахунку 371 "Розрахунки за виданими авансами". Отримані аванси від покупців навпаки, є кредиторською заборгованістю до моменту визнання виручки або повернення авансу і відображаються на субрахунку 681 "Розрахунки за авансами одержаними", який є частиною рахунку 68 "Розрахунки за іншими операціями".

Згідно з договором поставки, підприємство ТзОВ «Домен-Друк» отримало від постачальника ТОВ «Папір Груп» упаковки паперу у кількості 5 шт. вартістю 24000 грн/шт. (сума не включає ПДВ). Загальна сума - 120000 грн. (без ПДВ). У таблиці 2.4 розглянемо типову кореспонденцію рахунків, яка буде використовуватись на підприємстві при здійсненні цих операцій.

Таблиця 2.4

**Облік господарських операцій по розрахункам з кредиторами
на ТзОВ «Домен-Друк»**

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	Надходження товару від постачальника на суму 120000 грн.	20	631
2	Відображення суми ПДВ, зазначеної в платіжних документах, на суму 24000 грн.	644	631
3	Згідно з платіжним дорученням вихідним, підприємство ТзОВ «Домен-Друк» здійснило оплату за товари з поточного рахунка в сумі 144000 грн.	631	311

Отже, аналітичний та синтетичний облік заборгованості на підприємстві є важливим аспектом фінансового управління і допомагає підприємствам забезпечити контроль за станом розрахунків, вчасне погашення зобов'язань та ефективне використання фінансових ресурсів.

2.3. Сучасні комп'ютерні технології ведення обліку в ТЗОВ «Домен-Друк» та їх практичне застосування

В умовах конкуренції між підприємствами впровадження цифрових технологій стає одним із ключових напрямків удосконалення механізму ведення обліку та контролю. На сьогоднішній день застосування автоматизованої форми обліку дозволяє прискорити і полегшити обробку інформації та її передачу за всіма напрямками. Використання комп'ютерних технологій та комп'ютерних програм на кожному підприємстві може бути ключовим моментом для підвищення результативності та ефективності діяльності.

Відповідальним за дотримання усіх вимог законодавства під час використання сучасних комп'ютерних програм суб'єктом господарювання є його керівник. Керівник суб'єкта господарювання може призначити довірену ним особу чи осіб, відповідальних за систему технічного та програмного забезпечення. Такі особи забезпечують належне функціонування програм, вчасне їх оновлення та захист усіх облікових даних від несанкціонованого доступу. Вони також мають відповідальність за збереження облікової інформації, здійснення резервного копіювання та повний контроль за точністю введених даних. Наявність цих відповідальних осіб сприяє повному підвищенню рівня інформаційної безпеки в компанії й забезпечує безперервність організації обліку [16].

На даний час на великих підприємствах неможливо уявити чітке управління обліку без використання відповідного програмного забезпечення. Ураховуючи різноманіття господарських операцій та весь обсяг облікової інформації, таке програмне забезпечення є необхідним технічним підґрунтям для забезпечення бухгалтерського обліку та прийняття управлінських рішень і на ТЗОВ «Домен-Друк».

Звичайно, комп'ютеризація бухгалтерського обліку на ТЗОВ «Домен-Друк» має численні переваги, які наведено на рис. 2.11.

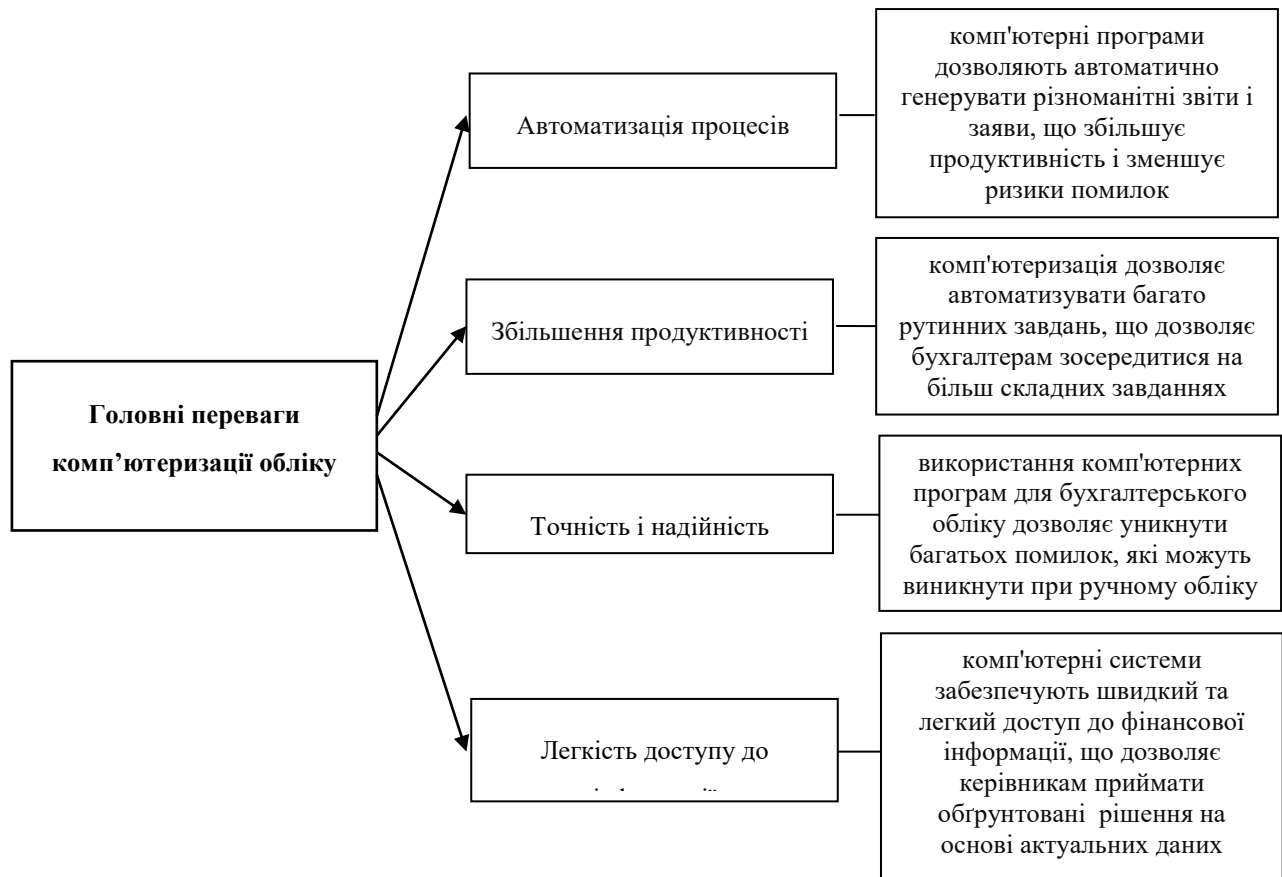

Рис 2.11. Переваги комп'ютеризації ведення обліку на ТЗОВ «Домен-Друк»

Джерело: складено автором

Для ведення обліку ТЗОВ «Домен-Друк» основними програмами є BAS Бухгалтерія та Microsoft Excel.

BAS Бухгалтерія – являється повним лідером серед усіх інформаційних технологій на ринку комп'ютеризації облікового процесу в Україні. Ця програма є готовим рішенням для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку в організаціях, які здійснюють будь-які види комерційної діяльності. У тих випадках, коли бухгалтерська служба повністю відповідає за облік на підприємстві, включаючи, наприклад, виписку первинних документів, облік продажів і т.д., BAS Бухгалтерія забезпечує рішення всіх поставлених перед нею завдань [51].

Паралельне введення даних для податкового та бухгалтерського обліку дозволяє користувачам ТЗОВ «Домен-Друк» відстежувати всі господарські операції та зміни у складі активів і пасивів, які відбуваються на різних рівнях

облікової роботи. Крім того, програмне забезпечення дуже легко адаптується та пристосовується до особливостей облікової роботи підприємства. Окрім того, до складу BAS Бухгалтерії включений план рахунків бухгалтерського обліку, що відповідає Наказу Міністерства Фінансів України "Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку і Інструкції про його використання" від 30 листопада 1999 р. №291 [11].

Бухгалтерський облік розрахунків з кредиторами у програмі може здійснюватися як у національній, так і в іноземній валюті. Курсова різниця за кожною операцією обчислюється автоматично. Розрахунки з контрагентами можуть вестися як за умовами всього договору, так і з прив'язкою до конкретних документів. Метод ведення розрахунків встановлюється окремо для кожного договору [51].

Ще одним досить поширеним варіантом автоматизації облікового процесу на підприємстві є використання електронних таблиць Microsoft Excel [52]. Електронна таблиця – це досить проста у застосуванні комп'ютерна програма, основним призначенням якої є обробка цифрових даних. Робота в Excel не вимагає від бухгалтера спеціальної підготовки у сфері програмування. Однак, основним недоліком Excel є те, що вона не складає бухгалтерських проведення по господарських операціях, а також процес формування певних форм звітності в друкованому не є зручним.

На основі вищезазначеного можна зробити висновок, що в останні роки є дуже важливим збільшення тенденції загальної комп'ютеризації у всіх сферах діяльності. Використання комп'ютерів дозволяє надати інформацію в зручному форматі для користувача, значно прискорити та спростити операції введення і обробки даних, а також підвищити простоту кінцевих звітів.

Висновки до розділу 2

1. Під час написання 2 розділу роботи було проведено детальний аналіз фінансово-економічного стану ТзОВ «Домен-Друк», який показав загальне покращення фінансових результатів підприємства у 2022–2024 рр., а саме

зростання чистого доходу на 41,5% і чистого прибутку на 35,4%.

2. Було визначено, що ефективність використання основних засобів та трудових ресурсів значно підвищилась, фондівіддача зросла на 19,65%, а середньорічний виробіток продукції на одного працівника — на 43,95%.

3. Також встановлено позитивну динаміку коефіцієнтів ліквідності та автономії, що може свідчити про посилення фінансової незалежності та платоспроможності підприємства.

4. Проте було виявлено негативні тенденції, особливо коефіцієнта оборотності оборотних засобів і рентабельності продажу, що вимагає вдосконалення управління оборотними активами на ТзОВ «Домен-Друк».

5. Досліджено, що досліджуване підприємство активно здійснює природоохоронну діяльність, спрямовану на зниження шкідливого впливу виробництва на довкілля, впровадження інших технологій і контроль за утворенням відходів.

6. Було охарактеризовано організацію бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості на ТзОВ «Домен-Друк», яка ведеться відповідно до законодавчих вимог і внутрішньої облікової політики підприємства.

7. Для відображення розрахунків із постачальниками і підрядниками застосовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» із відкриттям аналітичних рахунків для кожного контрагента, що забезпечує детальне відстеження операцій.

8. Виявлено, що ТзОВ «Домен-Друк» використовує автоматизовану форму бухгалтерського обліку, яка дає змогу вчасно та правильно формувати звіти, контролювати залишки та уникати помилок під час відображенні операцій.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТЗОВ «ДОМЕН-ДРУК»

3.1 Мета та завдання контролю розрахунків з контрагентами в розрізі кредиторської заборгованості в ТЗОВ «Домен-Друк»

В нинішніх економічних умовах господарювання для підприємства-виробника, такого як ТЗОВ «Домен-Друк», правильне управління розрахунками з контрагентами є одним з найважливіших елементів підтримання фінансової стійкості, ліквідності та конкурентоспроможності. Здійснення контролю таких розрахунків дозволяє не лише уникнути ризиків, які мають відношення до несплати чи прострочення, а також створити злагоджену систему взаємодії з контрагентами [33].

Як вже було розкрито у розділах вище, кредиторська заборгованість – це певні зобов'язання підприємства перед постачальниками або підрядниками за одержані товари, роботи чи надані послуги, які ще не є погашені. Недосконалість ведення обліку чи недостатній контроль за такими зобов'язаннями можуть призводити до значних негативних наслідків, які більш детально наведено на рисунку 3.1.

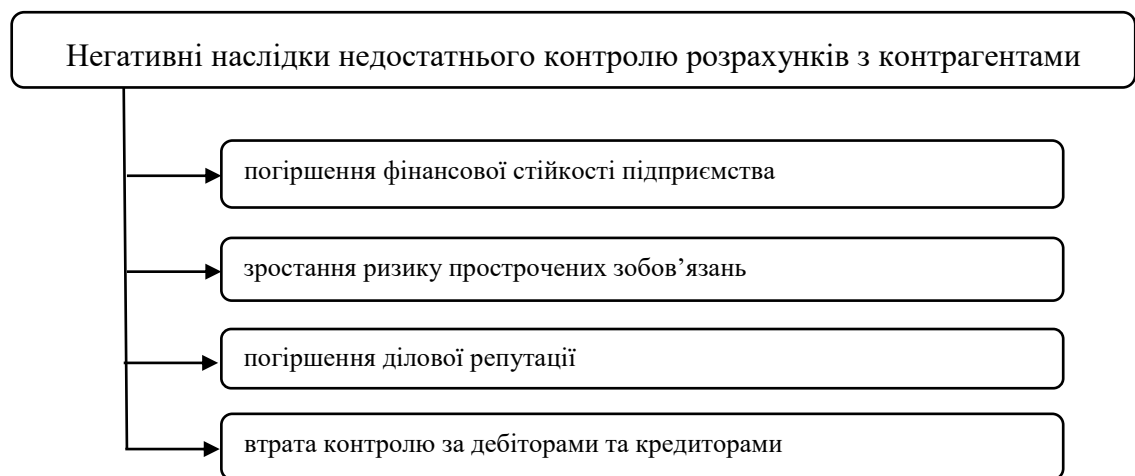

Рисунок 3.1. Негативні наслідки недостатнього контролю розрахунків з контрагентами ТЗОВ «Домен-Друк»

Джерело: складено автором

Для підприємства «Домен-Друк», яке працює займається друком та поліграфією, а також має взаємодію з постачальниками паперу, фарб, витратних матеріалів, з підрядниками з встановлення обладнання, правильний контроль розрахунків з контрагентами є дуже важливим чинником безупинної діяльності та збереження репутації.

Метою контролю операцій з контрагентами на підприємстві «Домен-Друк» у розрізі кредиторської заборгованості є забезпечення своєчасного, точного, а головне правильного виконання підприємством своїх зобов'язань перед своїми контрагентами при веденні фінансової діяльності. Також не менш суттєвим є повнота і належний час відображення первинних даних в документах й облікових регістрах, коректність облікових даних зобов'язань, а ще законність і доцільність проведених розрахунків.

У ході контролю розрахунків з контрагентами в розрізі кредиторської заборгованості ТзОВ «Домен-Друк» більш чітко, мета передбачає:

- визначення елементів і структури кредиторської заборгованості;
- зменшення ризиків прострочення платежів і фінансових втрат;
- забезпечення точного відображення цих зобов'язань у бухгалтерському обліку;
- визначення чіткого обсягу простроченої заборгованості;
- здійснення контролю за графіком погашення кредиторської заборгованості, що дозволяє уникати прострочень на підприємстві;
- аналіз перспективи отримання додаткових позик.

Особливий акцент слід зробити на законності проведених розрахунків, їх економічній обґрунтованості, належному документальному підтвердженні та коректному розумінню у відображенні всіх розрахункових операцій у обліку.

Щоб реалізувати вище визначену мету, підприємству «Домен-Друк» потрібно виділити конкретні завдання, які можуть охоплювати організаційні, методичні та аналітичні аспекти контролю. Здійснення та втілення цих завдань дасть змогу забезпечити злагодженість усіх етапів облікового процесу та підвищити правдивість звітних показників.

На рисунку 3.2 наведено основні завдання контролю розрахунків з

контрагентами, а нище більш детально охарактеризовано кожне з них.

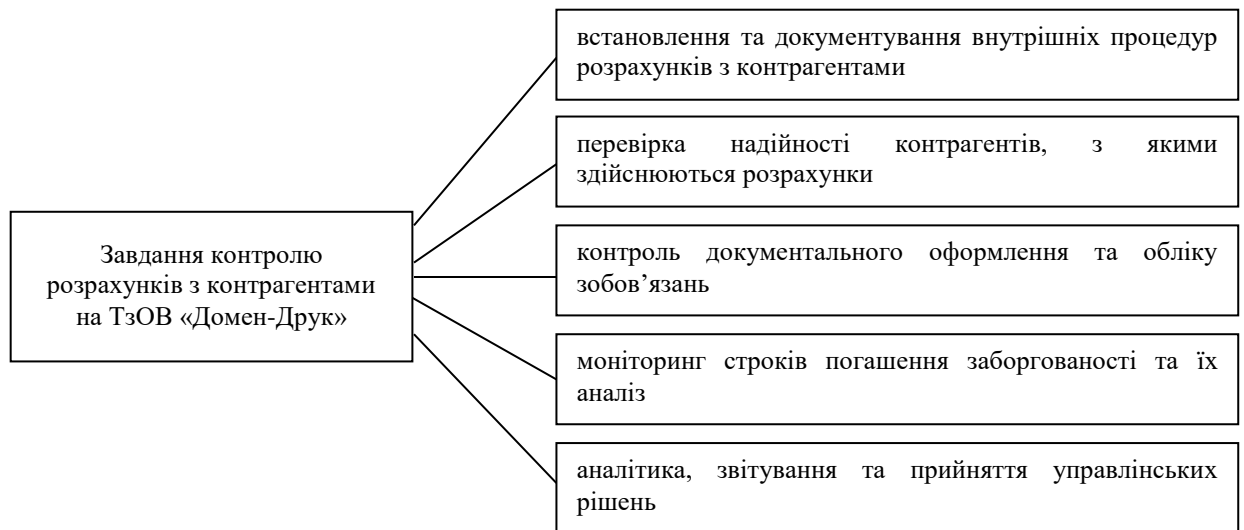

Рисунок 3.2. Основні завдання контролю розрахунків з контрагентами на ТзОВ «Домен-Друк»

Джерело: складено автором

Передусім варто подбати про чітке налагодження та документування внутрішніх процедур розрахунків із контрагентами. Це означає, що підприємству ТзОВ «Домен-Друк» бажано розробити або оновити певну інструкцію, у якій буде прописано, хто саме відповідає за перевірку документів, як проходить погодження платежів, у які строки здійснюються оплати та за яких умов можливе надання відстрочки. Не менш важливо розподілити відповідальність між бухгалтерією, фінансовим відділом і відділом закупівель, щоб забезпечити чітку та злагоджену роботу перед партнерами.

Суттєвим є також перевірка надійності контрагентів, з якими підприємство здійснює розрахунки. Така перевірка передбачає оцінку фінансової надійності та стабільності постачальників і підрядників, аналіз їхньої здатності виконувати зобов'язання, вчасне постачання та повне дотримання умов договорів [30]. Раннє виявлення ненадійних або ризикових контрагентів дає змогу ТзОВ «Домен-Друк» встановити кращі умови співпраці чи оплати, посилити контроль і тому уникнути виникнення простроченої або сумнівної заборгованості.

Щодо забезпечення чіткого контролю за документальним оформленням і

обліком усіх зобов'язань ТзОВ «Домен-Друк», то варто ретельно перевіряти правильність складання договорів, актів виконаних робіт, накладних та платіжних документів, щоб уникнути непотрібних неточностей. Доцільно вести аналітичний облік кредиторської заборгованості окремо за кожним контрагентом і договором, враховуючи строки та ймовірні затримки [32].

На ТзОВ «Домен-Друк» причинами виникнення цих затримок є виробничі труднощі, інколи неточності в документах, затримки з боку контрагентів та внутрішні помилки.

На заключному етапі особливе значення має якісний та повний аналіз отриманих даних, підготовка звітності та прийняття рішень. Повні звіти про структуру, строки та потенційні ризики кредиторської заборгованості допомагають керівництву та бухгалтеру ТзОВ «Домен-Друк» своєчасно реагувати на фінансові зміни. За потреби підприємство переглядає умови співпраці, зміни строків оплати, або заміняє контрагентів, що підвищує його фінансову стабільність.

Контролю розрахунків з контрагентами в розрізі кредиторської заборгованості в ТзОВ «Домен-Друк» ґрунтується на стабільному використанні нормативних джерел, які забезпечують правдивість обліку, своєчасність платежів та мінімізацію ризиків.

Основними джерелами для проведення контролю кредиторської заборгованості на ТзОВ «Домен-Друк» є:

- а) первинні документи, що фіксують всі операції з довгострокової та короткострокової кредиторської заборгованості;
- б) наказ про облікову політику;
- в) облікові реєстри;
- г) фінансова та бухгалтерська звітність підприємства.

Можна дійти до висновку, що мета та завдання контролю кредиторської заборгованості забезпечує точність і ефективність керування фінансовими обов'язками підприємства, що є твердою основою економічної стійкості та конкурентоспроможності ТзОВ «Домен-Друк».

3.2 Організаційно-методичні аспекти контролю розрахунків з кредиторами в системі управління ТЗОВ «Домен-Друк»

В нинішніх умовах правильне управління фінансовими ресурсами є одним з найважливіших показників стабільності підприємства. Для ТЗОВ «Домен-Друк», яке здійснює діяльність у сфері поліграфії та друкарських послуг, організація контролю розрахунків з кредиторами має велике стратегічне значення. Як вже зазначалось, основною метою цього контролю є забезпечення своєчасної виплати зобов'язань, оптимізація грошового потоку, зменшення можливих ризиків фінансових втрат та підтримка відносин із постачальниками.

Управлінська структура контролю на підприємстві передбачає чіткий розподіл функцій між певними підрозділами. Дуже важливим елементом організаційного аспекту ТЗОВ «Домен-Друк» є встановлення відповідальності та повноважень. Це дозволить забезпечити системність і структурність у роботі з кредиторською заборгованістю.

Бухгалтерія на ТЗОВ «Домен-Друк» виконує основну роль у показі розрахунків у системі обліку, строго відстежує терміни платежів, готує платіжні доручення та звіти. Також бухгалтерія щорічно виконує інвентаризацію всіх зобов'язань на підприємстві, що допомагає виявити нашу кредиторську заборгованість. Крім того, бухгалтерія може списувати цю заборгованість, як правило тоді, коли відбувається її визнання повністю безнадійною.

На підприємстві «Домен-Друк», як і на більшості підприємств, внутрішній контроль заборгованості проводиться у кілька послідовних етапів:

1. Спершу відбувається перевірка положень, усієї бухгалтерської документації та актів звірки з контрагентами, щоб повністю переконатися в їх повноті та правильності;
2. Далі збираються додаткові документи чи дані, які підтверджують можливість погашення цієї кредиторської заборгованості;
3. І завершальним етапом є дослідження бухгалтерської звітності, для того щоб перевірити її достовірність та відповідність фактичному стану

розрахунків [32].

Методичні аспекти контролю включають певні правила, процедури і методи, без яких ми не можемо здійснити перевірку, відстеження та дослідження кредиторської заборгованості.

Методика внутрішнього контролю операцій, пов'язаних із кредиторською заборгованістю, базується на системному веденні обліку та аналітичному опрацюванні даних. Аналітична інформація повинна чітко показувати реальний стан розрахунків і дозволяти оцінити рівень ймовірності виникнення чи погашення заборгованості. Зазвичай для цього використовуються матеріали звірки розрахунків за кожною окремою категорією заборгованості, що дає змогу з'ясувати розбіжності та слідкувати за їх усуненням [19].

Варто враховувати, що під час контролю розрахунків із кредиторською заборгованістю можуть появлятися певні ризики, які наведені на рисунку 3.3.

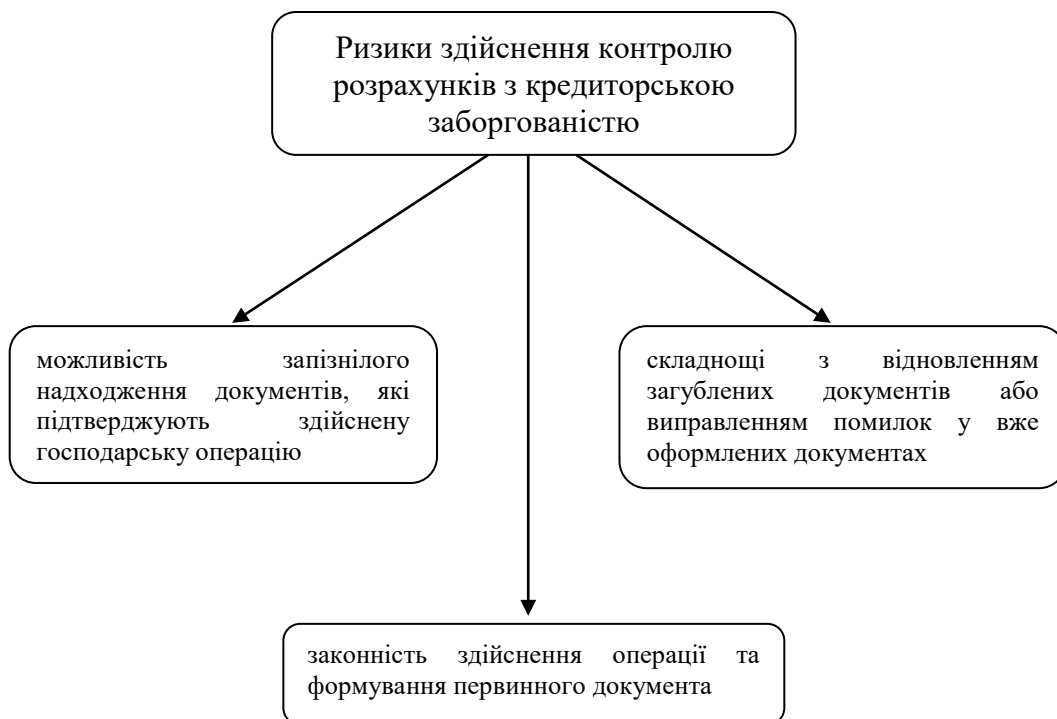

Рисунок 3.3. Основні ризики здійснення контролю розрахунків з кредиторською заборгованістю на ТзОВ «Домен-Друк»

Джерело: складено автором

На підприємстві ТзОВ «Домен-Друк» основними напрямками контролю розрахунків з кредиторами є:

- перевірка реальності і правдивості заборгованості;
- документальне забезпечення;
- аналітичний облік;
- моніторинг та звітування;
- аналіз та прийняття управлінських рішень.

Внутрішній контроль здійснення операцій з кредиторами розпочинають зі строгої перевірки виконання усіх умов договорів, які є повною основою для здійснення розрахунків. Головний бухгалтер ТзОВ «Домен-Друк» повинен перевірити наявність і коректність оформлених документів, що визначають права та обов'язки щодо постачання товарно-матеріальних цінностей або виконання підрядних робіт. Крім того, вибірково перевіряється точна відповідність у заповненні реквізитів договору та дотримання усіх його умов.

У договорі бухгалтер також перевіряє правильність зазначення строків і умов постачання, вимог до якості та асортименту товарів, а також обов'язки обох сторін за невиконання договірних умов.

З точки зору управління, особливо дуже важливим є розподіл заборгованості підприємства за строками її погашення. Розмежування на довгострокову та поточну заборгованість дозволяє правильно визначити та оцінити ліквідність і платоспроможність. Поточну заборгованість додатково групують за періодами виникнення, зазвичай виділяючи такі категорії:

- до 30 днів;
- від 31 до 90 днів;
- від 91 до 180 днів;
- понад 6 місяців.

Таке деталізоване групування потрібне не лише для фінансового планування, а й для контролю, а саме для своєчасного виявлення простроченої, сумнівної або безнадійної заборгованості [29].

Наступними діями головний бухгалтер здійснює контроль за законністю оформлення документів щодо взаєморозрахунків з кредиторами. Він перевіряє

правильність оформлення документів, які підтверджують постачання товарно-матеріальних цінностей, надання послуг або виконання робіт, а також їх відповідність чинному законодавству, умовам укладених договорів та обліковим рахункам. Крім того, проводиться хронологічна перевірка податкових накладних і своєчасність їх реєстрації в єдиному електронному реєстрі податкових накладних.

На наступному етапі головний бухгалтер чітко контролює повноту відображення в обліку надходження товарно-матеріальних цінностей, виконаних робіт чи наданих послуг, а також повне виконання договірних зобов'язань. Для цього проводиться порівняння усіх бухгалтерських документів із потрібними записами складського обліку та договорами купівлі-продажу.

Також доцільно провести перевірку повноти і точності реєстрації документів в облікових регістрах. Тобто чи були потрібні підстави для реєстрації документу, чи своєчасно було їх зареєстровано, та повно і коректно перенесені характеристики даних до системи обліку.

Ще одним суттєвим етапом внутрішнього контролю є перевірка розрахунків для підтвердження правильності інформації про наявність і рух фінансових ресурсів. При цьому оцінюється своєчасність відображення даних у зведених документах, правильність і точність ведення обліку грошових коштів та розрахунків, а також коректність відображення залишків у фінансовій звітності підприємства.

Аналітична перевірка своєчасності розрахунків із кредиторами на ТзОВ «Домен-Друк» включає контроль усіх без винятку пов'язаних документів, таких як рахунки, рахунки-фактури, накладні, податкові та товарно-транспортні накладні. Проводиться строга перевірка того, чи погашення заборгованості цієї здійснювалося відповідно до умов договору, а також оцінюються її терміни і повнота оплати.

На подальшому етапі контролю перевіряється правильність ведення синтетичного та аналітичного обліку потрібних операцій за розрахунками з кредиторами. Такий контроль здійснюється чітко та строго на основі певних даних облікових регістрів відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку

та Інструкції щодо його використання [11].

Під час контролю розрахунків з кредиторами в системі управління ТЗОВ «Домен-Друк» насамперед перевіряють правильність відображення нарахованої заборгованості на кредиті рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Важливу увагу приділяють аналізу даних цього рахунку, а саме оборотно-сальдової відомості та записів у Головній книзі, що повною мірою відображають рух і залишки за необхідними операціями [45].

Контроль аналітичного обліку розрахунків відбувається окремо за кожним контрагентом, у розрізі укладених договорів і платіжних документів. Така перевірка може здійснюватись як у національній валюті, так і в іноземній, проте це має бути наперед визначено умовами договору.

На кінцевій стадії головний бухгалтер повинен контролювати правильність показу в звітності ТзОВ «Домен-Друк» цих розрахунків в III розділі Пасиву балансу «Поточні зобов'язання», у рядку 1615 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги». У зв'язку з цим порівнюються залишки за кожним типом розрахунків на однакову дату в аналітичному обліку, синтетичному обліку рахунку 63, Головній книзі та у фінансовій звітності.

При здійсненні повного контролю та аналізу на ТзОВ «Домен-Друк» не менш важливим є порівняння показника оборотності кредиторської заборгованості протягом певних періодів. Насамперед коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – це важливий показник ділової активності, який відображає кількість оборотів цієї кредиторської заборгованості протягом року [40]. Він підраховується як співвідношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної величини кредиторської заборгованості. Даний коефіцієнт оборотності показує, як швидко компанія виплачує цю заборгованість. Низький коефіцієнт означає, що заборгованість гасять довго [36].

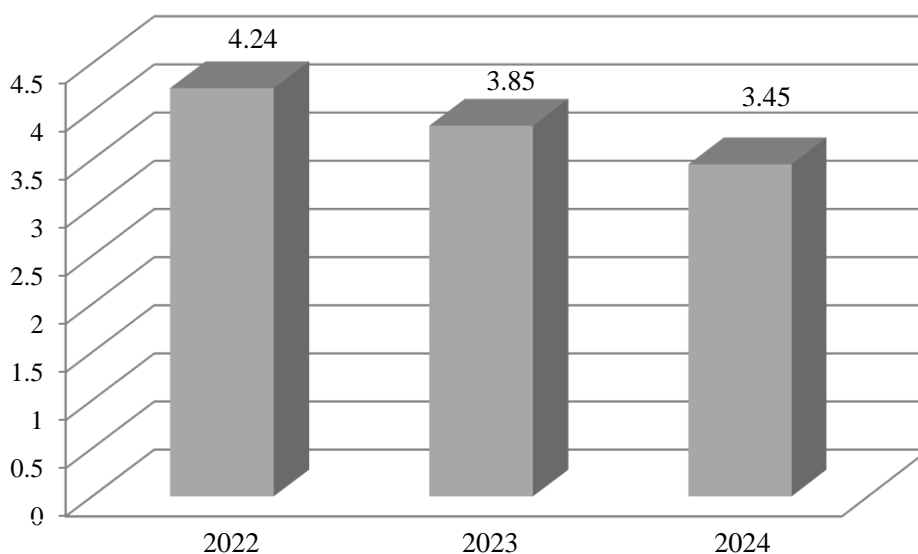
Показники оборотності кредиторської заборгованості ТзОВ «Домен-Друк» наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
ТзОВ «Домен-Друк» за 2022 –2024 рр.**

Рік	Обсяг собівартості реалізованої продукції, тис. грн	Середньорічна кредиторська заборгованість, тис. грн	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
2022	300872	70950,5	4,24
2023	411325	106938	3,85
2024	428560	124288	3,45

Для наочності також доцільно розглянути цю зміну на прикладі рисунку 3.4, що дозволяє оцінити динаміку погашення зобов'язань підприємства протягом аналізованого періоду

*Рисунок 3.4. Зміна коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості
ТзОВ «Домен-Друк» за 2022 –2024 рр.*

Згідно цієї таблиці бачимо, що коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за період 2022-2024 років зменшився від 4,24 у 2022 році до 3,45 у 2024 році. Це свідчить про те, що підприємство стало сплачувати постачальникам повільніше, а темпи зростання кредиторської заборгованості перевищують темпи зростання обсягу собівартості реалізованої продукції. Така

тенденція досить негативно впливає на фінансову стійкість нашого підприємства, а також певною мірою підвищує ризики для його репутації та ускладнює умови співпраці з постачальниками, саме тому потребує ретельнішого та чіткішого контролю за зобов'язаннями.

Для підтвердження того факту, що наше підприємство стало повільніше розраховуватися зі своїми постачальниками варто розрахувати період погашення цієї заборгованості на підприємстві за 2022-2024 роки. Для цього ми стали кількість днів у році (360) ділимо на наше значення коефіцієнту оборотності кредиторської заборгованості [21]. У таблиці 3.2 наведено розрахунок періоду погашення для ТзОВ «Домен-Друк».

Таблиця 3.2

**Період погашення кредиторської заборгованості
ТзОВ «Домен-Друк» за 2022 –2024 рр.**

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,24	3,85	3,45
Період погашення кредиторської заборгованості	84,9	93,5	104,3

Таблиця 3.2 демонструє, що найкраща ситуація з тривалістю погашення кредиторської заборгованості виявлялась у 2022 рр., коли період погашення становив близько 84,9 днів. В 2023 р. цей показник становив вже 93,5, а у 2024 – 104,3 днів. Така ситуація може дати підприємству «Домен-Друк» більше фінансової гнучкості, але надмірно тривалі строки оплати можуть погіршити взаємовідносини з постачальниками та створити певний ризик обмеження постачання або нарахування штрафів [48].

Отож, здійснення контролю розрахунків з кредиторами в системі управління ТзОВ «Домен-Друк» може повністю забезпечити оперативне погашення зобов'язань перед контрагентами, що буде сприяти підтриманню позитивної репутації підприємства. Регулярний контроль дозволить ефективно спрямовувати грошові потоки, уникати прострочень і фінансових санкцій.

3.3 Оформлення результатів внутрішнього контролю та аудиту розрахунків з контрагентами в розрізі кредиторської заборгованості в ТЗОВ «Домен-Друк»

Оформлення результатів внутрішнього контролю та аудиту розрахунків з контрагентами є фінальним етапом системи управління кредиторською заборгованістю на підприємстві. На ТЗОВ «Домен-Друк» документування, аналіз і подання результатів перевірок не тільки показує стан зобов'язань перед постачальниками та підрядниками, але також утворює підґрунтя для правильних управлінських рішень щодо покращення контролю та зменшення фінансових ризиків в майбутньому.

Слід зауважити, що матеріали, виявлені та проаналізовані в процесі проведення внутрішнього контролю можуть бути узагальнені та систематизовані у вигляді накопичувальних відомостей, робочих журналів, проміжних або разових актів, часткових актів, інвентаризаційних описів та актів інвентаризації, а також у формі таблиць, розрахунків, схем та інших додаткових документів.

Базою внутрішнього контролю та аудиту на ТЗОВ «Домен-Друк» є те, що головний бухгалтер на підставі виявлених порушень формує висновки, які необхідно належним чином оформити та закріпити у висновку контролю. Це забезпечує офіційне документальне підтвердження виявлених відхилень і створює основу для подальшого прийняття правильних рішень щодо усунення недоліків у розрахунках із кредиторами.

Варто підкреслити, що чинне законодавство не встановлює конкретних вимог до оформлення документів, що складаються в процесі внутрішнього контролю. Незважаючи на це усі документи, незалежно від ступеня їх формальної регламентації, повинні відповідати певним загальним критеріям, оскільки фіксують юридичні дії контролюючого. До таких вимог належать:

- дотримання підготовленого документа перевірки вимог нормативного акту, що регламентує його складання, за назвою, формою та змістом;
- текст має бути логічним та лаконічним, а всі питання слід викладати

послідовно, без зайвих слів і складних конструкцій;

- зрозумілість формулювань та однозначність висновків гарантують єдине тлумачення змісту документа;

- документ повинен бути складений грамотно з точки зору правил граматики, але і також повинен відповідати сучасним стандартам обліку, фінансів, статистики та економіки [39].

У накопичувальні відомості під час проведення внутрішнього контролю головний бухгалтер заносить зафіксовані факти крадіжок та зловживань, виявлені недоліки в бухгалтерському обліку та звітності, а також непродуктивні або незаконні витрати. У таких відомостях ТзОВ «Домен-Друк» відображаються однорідні господарські операції. Це дозволяє систематизувати інформацію для подальшого аналізу щодо усунення виявлених порушень та удосконалення фінансових процесів.

Також головний бухгалтер веде робочі журнали для фіксації порушень, виявлених під час внутрішнього контролю. На відміну від накопичувальних відомостей, записи в робочому журналі робляться безпосередньо в момент виявлення порушень, а не наприкінці перевірки. Це дозволяє оперативно реагувати на порушення, своєчасно документувати факти недотримання процедур та формувати основу для складання остаточного звіту про результати внутрішнього контролю або аудиту.

Підсумковим і узагальнюючим документом внутрішнього контролю в ТзОВ «Домен-Друк» є висновок контролю. Він має базуватися виключно на достовірних фактах і містити послідовне викладення виявлених недоліків та порушень. Висновок, який готує головний бухгалтер, не лише фіксує ці порушення, а й слугує основою для оцінки діяльності підприємства керівництвом, формування висновків щодо роботи посадових осіб і розробки пропозицій щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності. Таким чином, висновок контролю на є зведеним узагальнюючим документом, що відображає стан виробничої, економічної та фінансової діяльності підприємства [35].

У висновку контролю головний бухгалтер ТзОВ «Домен-Друк» фіксує:

- виявлені порушення законодавства України та нормативних актів;
- факти неправильних розрахунків із бюджетом, незаконного або нецільового використання готівки та матеріальних цінностей, а також порушення фінансової дисципліни, ведення бухгалтерського обліку та складання звітності;
- виявлені факти, недостач, необґрунтованого списання та привласнення готівки, цінних паперів, ТМЦ, інші зловживання та порушення норм державного регламенту виробництва товарів і надання послуг;
- обсяги заподіяної шкоди та збитків, причини їх виникнення, а також посади та прізвища осіб, відповідальних за ці порушення.

У висновку внутрішнього контролю головний бухгалтер викладає всі виявлені факти порушень у такій формі, щоб забезпечити їх повну документальну фіксацію та можливість подальшого аналізу. Кожен факт оформлюється таким чином, щоб мати відповіді на низку ключових питань.

По-перше, визначається, що саме було порушено, із зазначенням відповідного нормативного або інструктивного документа, стандарту, наказу чи постанови з посиланням на конкретний пункт або параграф та коротким описом змісту порушення.

По-друге, встановлюється, хто здійснив порушення, із зазначенням конкретної посадової або матеріально відповідальної особи.

По-третє, фіксується час порушення, тобто дата або період, протягом якого відбулося порушення чи зловживання.

Далі описується спосіб порушення, та аналізується причина порушення, тобто обставини та умови, які сприяли його виникненню, що дозволяє виявити системні недоліки в організації процесів.

Такий детальний підхід до викладення фактів на підприємстві «Домен-Друк» дозволяє забезпечити повну прозорість, об'єктивність та юридичну обґрунтованість висновку, а також створює основу для розробки рекомендацій керівництву щодо подолання недоліків та запобігання можливих повторних порушень.

Результати контролю розрахунків з контрагентами тісно пов'язані з

діяльністю внутрішнього аудиту. Аудитор, на основі наданих журналів, відомостей та висновків головного бухгалтера, проводить незалежну перевірку та дає оцінку ефективності внутрішнього контролю. Він може виявити прогалини у процедурі оформлення результатів або запропонувати удосконалення методик. Така взаємодія сприяє підвищенню точності обліку та зменшенню фінансових ризиків.

Незважаючи на значні переваги, процес оформлення результатів внутрішнього контролю та аудиту розрахунків з контрагентами в розрізі кредиторської заборгованості на ТЗОВ «Домен-Друк» має декілька проблем. Часто зустрічаються випадки дублювання даних, затримок у внесенні інформації або неповного документального підтвердження порушень. Для вирішення цих проблем у ТЗОВ «Домен-Друк» варто:

- встановити чіткі регламенти щодо термінів внесення даних;
- забезпечити регулярне навчання бухгалтерів і співробітників служби контролю;
- впровадити інтегровану систему обліку, яка дозволяє зменшити людський фактор та автоматизувати контроль [25].

Таким чином, підсумковими матеріалами, які готує головний бухгалтер ТЗОВ «Домен-Друк» у процесі внутрішнього контролю, є накопичувальні відомості, робочі журнали, пояснення, акти, описи, довідки та розрахунки. На основі цих даних головний бухгалтер формує узагальнений документ перевірки – висновок контролю.

Висновки до розділу 3

1. Контроль розрахунків з контрагентами в ТЗОВ «Домен-Друк» є вадливим елементом забезпечення фінансової стабільності, своєчасного виконання зобов'язань та підтримки репутації підприємства.

2. Мета внутрішнього контролю полягає у забезпеченні точності, своєчасності та законності проведених розрахунків, а також у мінімізації ризиків прострочень та фінансових втрат.

3. Організаційно-методичні аспекти передбачають чіткий розподіл обов'язків між бухгалтерією, фінансовим відділом та відділом закупівель, що забезпечує структурність та системність процесу контролю.
4. Методика контролю базується на комплексному аналізі первинних документів, бухгалтерських реєстрів, фінансової звітності та аналітичних даних, що дозволяє своєчасно виявляти розбіжності та ризики.
5. Внутрішній контроль здійснюється поетапно: перевірка документів і договорів, збір додаткових підтверджень, дослідження бухгалтерської звітності, контроль аналітичного та синтетичного обліку, а також оцінка коефіцієнтів оборотності та періодів погашення заборгованості.
6. Аналіз динаміки оборотності кредиторської заборгованості за 2022–2024 роки показав зниження коефіцієнта з 4,24 до 3,45, що свідчить про збільшення періоду погашення і потребує посилення контролю для підтримки фінансової стійкості.
7. Оформлення результатів контролю здійснюється у вигляді накопичувальних відомостей, робочих журналів, актів, описів та розрахунків, що забезпечує документальне підтвердження виявлених порушень та створює основу для управлінських рішень.
8. Висновок контролю є узагальненим документом, у якому фіксуються порушення законодавства, неправильні розрахунки, факти зловживань, обсяги шкоди та відповідальні особи, що гарантує прозорість, об'єктивність та юридичну обґрунтованість.

ВИСНОВКИ

У магістерській кваліфікаційній роботі було комплексно досліджено теоретичні, організаційні та практичні напрямки обліку й контролю розрахунків з кредиторами в системі управління ТЗОВ «Домен-Друк». Дієва система обліку та контролю таких розрахунків забезпечує стабільне здійснення роботи підприємства, сприяючи раціональному використанню фінансових ресурсів. На основі проведеного дослідження сформульовано наступні висновки:

1. У теоретичній частині повною мірою висвітлено економічну сутність кредиторської заборгованості, її класифікацію, роль у фінансово-господарській діяльності та значення для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Кредиторська заборгованість визначена як невіддільна складова фінансових відносин підприємства, що потребує безперервного моніторингу, аналізу та контролю для зменшення ризиків щодо зобов'язань.

2. Проведений аналіз нормативно-правового регулювання України підтвердив, що правове підґрунтя обліку кредиторської заборгованості включає систему законодавчих актів, П(С)БО, Інструкції з бухгалтерського обліку, національні та міжнародні нормативні документи. Було встановлено, що нормативна база є достатньо розвиненою, однак потребує періодичного оновлення для відповідності сучасним умовам автоматизації обліку.

3. У ході дослідження діяльності ТЗОВ «Домен-Друк» було встановлено, що підприємство демонструє позитивну динаміку фінансово-економічних показників: зростання чистого доходу, чистого прибутку, продуктивності праці, ефективності використання основних засобів та покращення коефіцієнтів ліквідності й автономії. Також було виявлено зниження рентабельності продажу та уповільнення оборотності оборотних активів, що потребує удосконалення управління оборотними ресурсами.

4. Практична оцінка організації обліку кредиторської заборгованості на підприємстві показала, що облік здійснюється відповідно до Плану рахунків та чинних нормативів.

5. У роботі було ідентифіковано ключові ризики контролю кредиторської заборгованості: затримки у надходженні документів, помилки в оформленні первинних документів, проблеми з дотриманням договірних умов, а також можливі ризики втрати документів. Встановлено, що їх мінімізація можлива за рахунок посилення автоматизації та запровадження єдиної комплексної облікової системи.

6. Поглиблений аналіз внутрішнього контролю дозволив визначити перелік основних контрольних процедур: перевірка виконання умов договорів, контроль правильності документування, перевірка фактичного стану розрахунків, аналітичний облік, формування звітності та висновків контролю. Усі ці процедури створюють базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та забезпечення фінансової дисципліни.

7. Запропоновані напрями підвищення ефективності обліку та контролю розрахунків з кредиторами на ТзОВ «Домен-Друк» передбачають:

- встановлення строгих регламентів щодо термінів обробки первинних документів;
- підвищення кваліфікації бухгалтерського персоналу;
- впровадження об'єднаної інформаційної системи для автоматизації контролю;
- удосконалення звітності для внутрішнього користування з розрахунків та формування єдиного комплексу документів з контролю;
- оптимізацію аналітики кредиторської заборгованості для прийняття оперативних та правильних управлінських рішень.

8. Оригінальність дослідження даної роботи полягає в комплексному узагальненні актуальних методів до формування системи контролю кредиторської заборгованості та розробленні рекомендацій щодо посилення внутрішнього контролю в умовах автоматизації обліку. Практична цінність дослідження полягає у розробці конкретних пропозицій, спрямованих на підвищення точності обліку, своєчасності контролю, зниження ризиків та поліпшення фінансового стану підприємства.

9. Результати роботи доводять, що вдосконалення та модернізація обліку

і контролю кредиторської заборгованості на ТзОВ «Домен-Друк» сприятиме посиленню фінансової дисципліни, зростанню платоспроможності, покращенню управлінських рішень та забезпеченню стабільного та надійного розвитку підприємства в умовах поточної ринкової ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К.: Україна, 1996. – 141 с. зі змінами та доповненнями.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text.
6. Міжнародний стандарт аудиту 210 «Узгодження умов аудиторських завдань».
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. № 20 / Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 / Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», затверджене наказом

Міністерства фінансів України від 24.12.2010 р. № 1629 зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11#Text>.

10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене 08.10.1999 року під номером 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>.

11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

12. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті від 21.01.2004 року за № 22 із наступними змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

13. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.

14. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1591 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.

15. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>.

16. Рекомендації щодо забезпечення правомірності використання комп'ютерних програм у діяльності суб'єктів господарювання. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=7e6aafcd-2927-42fb-8e0b-0773863e98ba&title>.

17. Методичні вказівки щодо підготовки та захисту дипломної роботи другого (магістерського) рівня вищої освіти для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» / Укл.: П.М. Гарасим, Г.М. Воляник, Н.І. Колінько, В.О. Мандрик, С.Є. Шутка. Львів: РВВ НЛТУ України, 2023. 48 с.

18. Агеєва Є. І. Кредитна політика як інструмент управління дебіторською заборгованістю / Є. І. Агеєва // Фінансовий менеджмент. – 2014. – № 6. – С. 22-23.

19. Белокоз О. В. Внутрішній аудит дебіторської та кредиторської заборгованостей торговельних підприємств // Економічний аналіз: зб. наук. пр. — 2011. — Вип. 9, Ч. 1.

20. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підруч. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 480 с.

21. Боярко І. М. Оптимізація дебіторської заборгованості підприємства / І. М. Боярко // Економіка. Фінанси. Право. — 2024. — № 9.

22. Булат Г. В., Булка І. В. Вплив кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємств та проблеми її оптимізації. Молодий вчений. 2017. №7(10). С. 56–58.

23. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун. – Житомир : Рута, 2011. – 574 с.

24. Воронко, Р. М., Гаталяк, Я. С., & Готра, Ю. М. (2025). Сутність кредиторської заборгованості і методичні підходи до її оцінювання та контролю в цілях управління. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*, 81, 64–75.

25. Гевчук А. В. Внутрішній контроль обліку розрахункових операцій на підприємстві / А. В. Гевчук // Вчені записки Університету «КРОК». — 2019.

26. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: практ. посіб. Київ: Лібра, 2004. 880 с.

27. Гончарук Р. П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2012. № 1(59). С. 48–51.

28. Давидюк Т. В., Манойленко О. В., Ломаченко Т. І., Резніченко А. В.

Бухгалтерський облік : навч. посіб. — Харків : Видавничий дім «Гельветика», 2016. — 392 с.

29. Дікань Л. В. Контроль і ревізія : навч. посіб. / Л. В. Дікань. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2010. — 327 с.

30. Економіка та управління розвитком підприємств: теорія, методологія, практика : колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП “Астроя”, 2024. - 103 с.

31. Єпіфанова, І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.

32. Зелікман В. Д., Соніна Ю. А. Напрями удосконалення обліку та внутрішнього аудиту заборгованості підприємств. Наука та прогрес транспорту. 2014. № 4. С. 37–42.

33. Інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованості // Податки & бухоблік, № 91. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2024/november/issue-91/article-130927.html?utm>.

34. Коновалова К. Т., Макарова А. С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 34. С. 181–184.

35. Кімінчиджи Г. І., Кірсанова В. В., Селіванова Н. М., Степанченко О. О. Організація бухгалтерського контролю та юридичної відповідальності на промисловому підприємстві : науково-методична стаття. — 2022.

36. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/294-oborotnist-kreditorskoji-zaborgovanosti>.

37. Лень В. С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: Навчальний посібник / В. С. Лень, В. В. Гливенко – К.: Центр навчальної літератури, 2014 – 576 с.

38. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік / О.В. Лишиленко — 3-тє вид., перероб. і доп. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 670 с.

39. Мельник О. П. Внутрішній аудит у системі державного

внутрішнього фінансового контролю / О. П. Мельник // Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право). — Вип. 2. — 2013. — С. 86–91.

40. Нашкерська Г. Особливості визнання та оцінки поточної кредиторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги / Г. Нашкерська // Бухгалтерський облік і аудит. — 2017. — С. 31–37.

41. Облікова політика та організація обліку на підприємстві: готуємося до нового року : практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [гол. ред. О. Кантерман]. — Дніпропетровськ : ТОВ «Баланс-Клуб», 2011. — 112 с.

42. Облік кредиторської заборгованості / Бухгалтерія для бюджету та ОМС. [Oblikbudget.com.ua](https://oblikbudget.com.ua). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://oblikbudget.com.ua/article/541-oblk-kreditorsko-zaborgovanost>.

43. Омецінська І. Я. Проблеми відображення зобов'язань на рахунках бухгалтерського обліку. Обліково-аналітичні системи: глобальний і національний аспекти: Міжнародна науково практичної конференції, 2018. С. 238–240.

44. Онищенко В. Кредиторська заборгованість: види, бухоблік / В. Онищенко // Головбух. — 2024. — 6 серпня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhplatforma.com.ua/article/7585-kreditorska-zaborgovanst>.

45. Побережець О. В. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками / О. В. Побережець, В. І. Кравченко // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2017. – Т.22. – Вип.4(57). – С. 138–141.

46. Савченко О. “Дата виникнення податкових зобов'язань і податкового кредиту” / Uteka. — [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://services.uteka.ua/ua/publication/data-16-pdv-dani-102-data-vozniknoveniya-nalogovykh-obyazatelstv-i-nalogovogo-kredita>.

47. Скоробогатова В. В. Методика бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості як складової, Сталий розвиток економіки, 2017. С. 270-276.

48. Сопко В. В., Муковіз В. С., Шарапа О. М. Особливості визначення та регулювання обліку кредиторської заборгованості. Глобалізаційні виклики

розвитку національних економік. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 19–20 жовтня 2016 р.). К. : КНТЕУ. 2016. С. 635–647.

49. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підруч. Київ: Алерта, 2013. 982 с.

50. Accounts Payable: Definition, Process, and Best Practices. OnPage School. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://onpage.school/accounts-payable/>.

51. BAS Accounting Corp. BAS Mass. — BAS Soft. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.bas-soft.eu/soft/bas-mass/bas-accounting-korp/>.

52. Microsoft Excel. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/excel>

53. OpenDatabot. Товариство з обмеженою відповідальністю «Домен-Друк»: витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб / OpenDatabot. — [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://opendatabot.ua/c/33562775>.